



Consiliul Europei
Biroul Relatii Interetnice al Republicii Moldova

Traducere în limba de stat

**Comitetul Consultativ privind Conventia-cadru pentru protectia
minoritatilor nationale
Opinia III asupra Republicii Moldova
Adoptata la 26 iunie 2009**

**Rezolutia ResCMN (2010)6
privind implementarea prevederilor Conventiei-cadru pentru
protectia minoritatilor nationale de catre Moldova
Adoptata de catre Comitetul de Ministri la 5 mai 2010
în cadrul celei de-a 1084-a reuniuni a Ministrilor-reprezentanti**

CHISINAU - 2010

**COMITETUL CONSULTATIV PRIVIND CONVENTIA-CADRU
PENTRU PROTECTIA MINORITATILOR NATIONALE**

OPINIA III ASUPRA REPUBLICII MOLDOVA

adoptata la 26 iunie 2009

SUMAR

În urma ratificării Convenției-cadru, Moldova a întreprins măsuri pentru dezvoltarea sistemului de protecție a drepturilor minorităților naționale și aplicării legislației în vigoare în sfera dată, în special în domeniul educației. Sînt necesare măsuri de completare a bazei legislative pentru protecția drepturilor minorităților naționale. Încalcarea drepturilor omului, ce a avut loc după alegerile parlamentare din aprilie 2009, pot avea o influență negativă asupra implementării ulterioare a Convenției-cadru în Moldova.

S-au extins posibilitățile pentru studierea limbilor minoritare, de asemenea au fost întreprinse măsuri pentru dezvoltarea educației polilingvistice. Însa, sînt necesare măsuri mai efective întru asigurarea posibilităților pentru studierea și îmbunătățirea calității de predare a limbii de stat¹ pentru persoane aparținînd minorităților naționale, în scopul sporirii eficienței participării lor, atît la acțiuni publice, cît și în procesul de luare a deciziilor și în viața social-economică a țării.

Cu regularitate, au loc discuții privind problemele lingvistice, însă ele se caracterizează prin tensiune mai redusă decît în anii precedenți.

Persoanele aparținînd minorităților naționale, precum și imigranții neeuropeni, deseori se confruntă cu prejudecăți, iar cîteodata cu acțiuni în baza de ostilitate rasială, însă despre savîrsirea carora se anunță rar. Conform informației detinute, prin intermediul unor surse mass-media sînt propagate stereotipuri, precum și instigarea la discriminare a diferitor grupuri. Se comunică despre cazuri de urmarire și comportament indecent față de persoanele aparținînd minorităților naționale, imigranților, precum și persoanelor ce aparțin confesiilor religioase diferite de biserică ortodoxă. Autoritățile trebuie să întreprindă măsuri concrete pentru promovarea în continuare a dialogului intercultural și confesional cît și combaterii tuturor formelor de intoleranță, inclusiv în sfera politică și mass-media.

Au fost întreprinse măsuri pentru dezvoltarea bazei legislative în domeniul combaterii discriminării. Această activitate este necesar de continuat. Însa, persoanele aparținînd minorităților naționale, în special românii sînt expuși discriminării. În scopul îmbunătățirii situației romilor în diverse sfere, precum: asigurarea cu locuințe, angajarea în cîmpul muncii, învățămîntul, asigurarea medicală și cultura, autoritățile au elaborat un Plan de acțiuni. Însa, este necesar de întreprins măsuri mai eficiente și alocate surse mai semnificative pentru ca realizarea Planului de acțiuni să influențeze asupra schimbării situației romilor, care sînt expuși izolației de mediul social și marginalizării.

Recensămîntul populației din anul 2004 ofera date reînnoite privind componenta populației moldovenesti, însă fără o indicație clară despre apartenența etnică sau lingvistică a persoanelor. Se menționează insuficiența informației noi privind situația persoanelor aparținînd minorităților naționale.

¹ În Opinia dată, Comitetul Consultativ se referă la termenul „limba de stat”, stipulată în art. 13 al Constituției Republicii Moldova.

Chiar dacă Gagauziei, în anul 1994 i s-a atribuit statutul special de autonomie (Unitate Teritorială Autonomă Gagauzia) sînt necesare măsuri mai eficiente pentru păstrarea și dezvoltarea patrimoniului lingvistic și cultural gagauz. Este necesară definirea exactă a atribuțiilor organelor de conducere gagauze în scopul asigurării funcționării mai eficiente ale structurilor autonomiei.

Posturile televiziunii publice continuă difuzarea emisiunilor în limbile diferitor minorități, în prioritate însă, nu în prime-time. Sînt accesibile pe larg emisiunile în limbile minoritare, transmise în majoritate de posturile private ale țărilor vecine.

Persoanele aparținînd minorităților naționale sînt prezente în organele electivă la diferite niveluri; însă legea care reglementează activitatea partidelor politice, conține poziții ce împiedică crearea asociațiilor politice ale minorităților naționale, care ar reprezenta interesele lor legale. Reprezentanta minorităților naționale în autoritățile și serviciile publice rămîne limitată. În componența Consiliului coordonator al organizațiilor etnoculturale intră un cerc larg de organizații ale minorităților, inclusiv și organizațiile imigranților. Spre regret, autoritățile nu folosesc suficient posibilitățile acestui Consiliu în calitate de organ consultativ.

Probleme nesolutionate, ce necesită măsuri imediate

- ✓ **adoptarea prioritara a legislatiei complexe antidiscriminatorii; monitorizarea regulata a manifestarilor discriminatorii, ostilitatii rasiale si actiunilor antisemite;**
- ✓ **întreprinderea masurilor mai rezultative în combaterea tuturor formelor de manifestare a intolerantei, inclusiv în mass-media și viața politică, precum și promovarea respectului și înțelegerii reciproce. Examinarea eficientă și aplicarea sancțiunilor în caz de comportament indecent al politiei;**
- ✓ **luarea masurilor concrete întru realizarea Planului de acțiuni privind susținerea romilor în scopul obținerii unei îmbunătățiri considerabile și de durată a situației populației romă în toate sferile, inclusiv prin intermediul alocării surselor necesare pentru executarea lui; întreprinderea masurilor pentru asigurarea reprezentanței romilor la toate nivelurile.**

CUPRINS

I. CONCLUZII PRINCIPALE

Procesul de monitorizare	8
Informatia generala privind implementarea Conventiei-cadru dupa doua cicluri de monitorizare.....	9
Cadrul legislativ si structurile institutionale	10
Dilogul intercultural si toleranta	10
Dreptul la libertatea religiei	11
Drepturile educationale ale persoanelor apartinând minoritatilor nationale	11
Situatia romilor.	11
Drepturile persoanelor apartinând minoritatilor nationale la participare eficienta	12

II. COMENTARIII LA ARTICOLE APARTE ALE CONVENTIEI-CADRU

Articolul 3 al Conventiei-cadru	13
Articolul 4 al Conventiei-cadru	13
Articolul 5 al Conventiei-cadru	17
Articolul 6 al Conventiei-cadru	18
Articolul 7 al Conventiei-cadru	22
Articolul 8 al Conventiei-cadru	23
Articolul 9 al Conventiei-cadru	24
Articolul 10 al Conventiei-cadru	25
Articolul 12 al Conventiei-cadru	26
Articolul 14 al Conventiei-cadru	28
Articolul 15 al Conventiei-cadru	31
Articolul 18 al Conventiei-cadru	36

III. CONCLUZII FINALE

Schimbari pozitive dupa doua cicluri de monitorizare	37
Probleme nesolutionate dupa doua cicluri de monitorizare	37
Recomandari	38

**COMITETUL CONSULTATIV PRIVIND CONVENTIA-CADRU
PENTRU PROTECTIA MINORITATILOR NATIONALE**

OPINIA III ASUPRA REPUBLICII MOLDOVA

1. Comitetul Consultativ a adoptat prezenta Opinie asupra Moldovei în conformitate cu articolul 26 (1) al Conventiei-cadru si regula 23 a Rezolutiei 97 (10) a Comitetului de Ministri. Opinia data a fost întocmita în baza informatiei continuta în Raportul de stat (în continuare Raport de stat) primit la 24 februarie 2009 si alte surse scrise, precum si în baza informatiei colectata de catre Comitetul Consultativ în procesul contactelor guvernamentale si non-guvernamentale în perioada vizitei Comitetului la Chisinau si r-nul Otaci în perioada 21-24 aprilie 2009.
2. Capitol I al Opiniei contine concluziile principale ale Comitetului Consultativ asupra chestiunilor de baza privind implementarea Conventiei-cadru în Moldova. De asemenea, concluziile date includ constatari detaliate pe articole aparte, reflectate în Capitolul II care se refera la acele prevederi ale Conventiei-cadru, a caror realizare au provocat Comitetului Consultativ unele întrebări discutabile.
3. Ambele capitole se refera la concluziile facute în procesul primului si celui de-al doilea ciclu de monitorizare, expuse în prima si a doua Opinie ale Comitetului Consultativ, adoptate respectiv la 1 martie 2002 si 9 decembrie 2004, si în Rezolutiile Comitetului de Ministri din 15 ianuarie 2003 si 7 decembrie 2005.
4. Concluziile finale din Capitolul III pot servi drept baza pentru Comitetul de Ministri pentru viitoarele concluzii si recomandari asupra Moldovei.
5. Comitetul Consultativ exprima speranta într-o continuarea dialogului cu autoritatile oficiale, precum si cu reprezentantii minoritatilor nationale si alte persoane cointeresate în implementarea Conventiei-cadru. În scopul asigurarii nivelului necesar de transparenta a procesului dat, Comitetul recomanda oferirea prezentei Opinii publicului larg imediat dupa primirea ei. Comitetul Consultativ atentioneaza statelor-membre asupra faptului ca, Comitetul de Ministri intentionând sa sporeasca transparenta procesului si sa permita tuturor partilor implicate la etapa de început sa ia cunostinta cu concluziile principale ale monitorizarii a adoptat la 16 aprilie 2009 conditii noi de publicare a Opiniei si altor documente ale Comitetului Consultativ ce se refera la procedura de monitorizare (vezi Rezolutia CM/Res (2009)3 care specifica Rezolutia (97)10 referitor la procedura monitorizarii în conformitate cu articolele 24-26 ale Conventiei-cadru pentru protectia minoritatilor nationale).

I. CONCLUZII PRINCIPALE

Procesul de monitorizare

6. Moldova a demonstrat o abordare constructiva fata de organizarea monitorizarii implementarii Conventiei-cadru, inclusiv si prezentarea spre examinare în termen a Raportului de stat. Cu o apreciere deosebita, Comitetul Consultativ mentioneaza, ca Opinia II si respectiv Rezolutia Comitetului de Ministri, ca si în procesul primului ciclu de monitorizare au fost traduse în 6 limbi². De asemenea, Comitetul saluta faptul desfasurarii în 2006 a seminarului care a contribuit la popularizarea concluziilor ciclului doi de monitorizare. Comitetul Consultativ mentioneaza cu interes ca din 2005 se organizeaza diverse manifestari referitor la minoritatile nationale, inclusiv sedinte în diferite raioane organizate de Biroul Relatii Interetice, precum si seminare dedicate Cartei Europene a limbilor regionale sau minoritare.

7. Comitetul Consultativ mentioneaza ca, al treilea Raport de stat a fost pregatit de grupul de lucru condus de catre Biroul Relatii Interetice, din componenta caruia au facut parte reprezentanti ai diferitor ministere implicate în procesul de asigurare a protectiei minoritatilor nationale si presedintele Consiliului Coordonator al organizatiilor etnoculturale. Mai mult ca atât, în scopul examinarii continutului Raportului de stat, în 2008 din initiativa Biroului Relatii Interetice au fost desfasurate doua sedinte ale reprezentantilor organizatiilor ce intra în componenta Consiliului Coordonator al organizatiilor etnoculturale.

8. Însa, Comitetul Consultativ a fost informat despre faptul, ca în procesul de elaborare a Raportului de stat nu au fost luate în considerare toate opiniile organizatiilor minoritatilor nationale si multora din ele nu le-a fost oferita posibilitatea de a face cunostinta cu varianta finala a Raportului pâna la momentul prezentarii lui Consiliului Europei. Comitetul Consultativ repeta recomandarea formulata în procesul ciclului doi de monitorizare care cheama autoritatile ca în procesul de pregatire a Rapoartelor de stat ulterioare sa fie organizate consultatii mai restrânse si detaliate si sa se tina cont de parerile unui cerc mai larg al reprezentantilor minoritatilor.

9. Comitetul Consultativ a vizitat Moldova în perioada 21-24 aprilie. În cadrul vizitei, ce a avut loc din invitatia Guvernului Republicii Moldova s-a tinut un dialog direct cu toate partile cointeresate. O importanta deosebita a avut informatia suplimentara prezentata de Guvern, precum si din alte surse, inclusiv de reprezentantii minoritatilor nationale. Întrevederile au avut loc nu numai în Chisinau, dar de asemenea în or. Otaci si teritoriile învecinate. Comitetul Consultativ s-a expus pozitiv asupra tendintei de colaborare în procesul adoptarii prezentei Opinii manifestata de autoritatile moldovenesti.

10. Comitetul Consultativ mentioneaza cu regret, ca cu toate eforturile depuse de autoritatile moldovenesti si alte parti cointeresate în cautarea unei solutionari pasnice a conflictului, Transnistria ramîne pâna în prezent teritoriu necontrolat de Guvernul Moldovenesc. Prin urmare, autoritatile moldovenesti nu pot asigura o implementare eficienta a Conventiei-cadru în acest teritoriu. Comitetul Consultativ considera, ca problema transnistreana nu poate sa nu influenteze implementarea Conventiei-cadru pe teritoriile ce se afla sub controlul nemijlocit al Guvernului.

² De stat, rusa, ucraineana, bulgara, gagauza si romani

11. Comitetul Consultativ apeleaza catre autoritatile moldovenesti si toate partile implicate sa-si consolideze fortele, sa ia o pozitie deschisa si constructiva si sa gaseasca cât mai rapid o solutie corecta si definitiva în vederea rezolvarii problemei transnistrene. Luarea unei asemenea decizii trebuie sa corespunda respectarii principiilor Conventiei-cadru, care garanteaza protectia minoritatilor nationale pe tot teritoriul Moldovei.

Informatia generala privind implementarea Conventiei-cadru dupa doua cicluri de monitorizare

12. Conform informatiei parvenite din diverse surse, precum si de la alte organe internationale³, în urma evenimentelor ce au avut loc dupa alegerile parlamentare din aprilie 2009, s-au întâmplat cazuri de încalcare a drepturilor omului. Comitetul Consultativ exprima o îngrijorare profunda privind aceste încalcari ale drepturilor omului care contravin principiilor Conventiei-cadru si pot influenta negativ realizarea în continuare a acestei Conventii în Moldova.

13. Comitetul Consultativ ia în considerare ca Moldova în decursul unei perioade îndelungate se afla într-o situatie economica dificila, ceea ce atrage dupa sine sporirea nivelului de emigrare a populatiei peste hotarele tarii. Comitetul mentioneaza, ca persoanele aparținând minoritatilor nationale, de asemenea, sînt supuse acestei influente, desi Comitetul nu dispune de date care ar putea indica originea etnica a emigrantilor, si ca urmare nu poate aprecia nivelul de participare a persoanelor aparținând minoritatilor nationale în procesele de migrare.

14. Rezultatele ultimului recensamînt al populatiei, din anul 2004 demonstreaza ca numarul total de persoane aparținând minoritatilor nationale s-a micșorat simțitor si respectiv s-a schimbat numarul fiecărei grupe minoritare.⁴

15. Comitetul Consultativ atrage atentia asupra faptului ca, criza economica din Moldova atinge toate sferele de activitate, inclusiv influenteaza asupra volumului de surse alocate pentru implementarea Conventiei-cadru. Însa, Comitetul subliniaza importanta consolidarii fortelor pentru protectia minoritatilor nationale, si anume pentru îmbunatatirea rezultatelor deja obtinute si reducerea aparitiei dificultatilor pe viitor.

16. Comitetul Consultativ nu a avut posibilitatea sa studieze situatia persoanelor aparținând minoritatilor nationale din Transnistria. Totusi, în baza informatiei parvenita din diferite surse Comitetul remarca cu îngrijorare cazuri de încalcare ale drepturilor omului, inclusiv a drepturilor minoritatilor de pe teritoriul Transnistriei.⁵ În special, situatia elevilor si profesorilor din scolile cu predare în limba de stat si utilizare a grafiei latine din momentul adoptarii celei de-a II-lea Opinii asa si nu s-a ameliorat.

³ Vezi Comisarul Consiliului Europei pentru drepturile omului: „Raportul lui Tomas Hammaberg despre vizita în Moldova la 26-28 aprilie 2009”. Asambleia Parlamentara a Consiliului Europei „Nota informativa privind functionarea institutiilor democratice în Moldova: comentariile asupra Rezolutiei 1666 (2009) privind functionarea institutiilor democratice în Moldova” din 29 aprilie 2009.

⁴ Conform recensamîntului populatiei din 1989 numarul persoanelor aparținând minoritatilor nationale constituia 35,5%, inclusiv: ucrainenii – 13,8%, rusii – 13%, gagauzii – 3,5%, bulgarii – 2%, evrei – 1%, romii – 0,3% si altii. Numarul total al populatiei constituia 4335 360 de persoane. Datele recensamîntului din 2004 demonstreaza o reducere a populatiei pîna la 3383 332 de persoane. Persoanele aparținând minoritatilor nationale constituie doar 23,8%: ucrainenii numara – 8,4%, rusii – 5,9%, gagauzii – 4,4%, românii – 2,2%, bulgarii – 1,9%, tiganii – 0,4%, evreii – 0,1%, alte nationalitati – 0.5%.

⁵ Vezi mai sus nota 3. Vezi, de asemenea Curtea Europeana pentru Drepturile Omului: cazul Caldare si alti 42 împotriva Moldovei si Rusiei (plîngerea Nr. 8252/05), Catan si alti 27 împotriva Moldovei si Rusiei (plîngerea Nr. 43370/04) si Cercavschii si alti 98 împotriva Moldovei si Rusiei (plîngerea Nr. 18454/06).

Cadrul legislativ si structurile institutionale

17. Autoritatile au întreprins masuri pentru dezvoltarea sistemului de protectie a drepturilor minoritatilor si respectarea legislatiei în vigoare, în special în sfera învățământului. Totusi, Comitetul mentioneaza, ca masuri de completare a legislatiei în vigoare nu au fost întreprinse, chiar daca sînt prevazute în Legea privind drepturile persoanelor aparținînd minoritatilor nationale si statutul juridic al organizatiilor lor din anul 2001 (în continuare Legea privind minoritatile). Legea data prevede includerea modificarilor în legislatia în vigoare pentru a evita contrazicerile cu Legea privind minoritatile, precum si adoptarea actelor legislative ce garanteaza respectarea Legii.⁶ Comitetul Consultativ își exprima îngrijorarea fata de insuficienta respectarii legilor existente si considera ca este necesar de întreprins masuri mai eficiente întru asigurarea drepturilor persoanelor aparținînd minoritatilor nationale stipulate în ele.

18. Se mentioneaza ca, din momentul adoptarii Opiniei II a Comitetului Consultativ organele de stat au acordat mai putina atentie rezolvării chestiunilor ce se refera la minoritatile nationale si politica din sfera data. Reducerea volumului de mijloace alocate Biroului Relatii Interetnice pentru realizarea activitatii sale, micșorarea statutului Biroului si lichidarea directiei învățământ al minoritatilor din structura Ministerului Educatiei dovedeste scaderea sustinerii (resurse umane si financiare) manifestarilor pentru implementarea Conventiei-cadru. Reprezentantii minoritatilor nationale își exprima regretul privind transparenta insuficienta a sistemului de alocare a surselor pentru pastrarea si dezvoltarea patrimoniului cultural al minoritatilor nationale si participarea limitata în acest proces al organizatiilor si reprezentantilor lor.

19. Din 1989 nu au fost adoptate legi noi referitor la statutul limbilor din Moldova.⁷ Pîna în prezent au loc discutii ce tin de apartenenta lingvistica a diferitor grupe din societate, însa ele se caracterizeaza ca fiind mai rezervate decît cu zece ani în urma. Comitetul Consultativ este îngrijorat de tensiunea aparuta curent în situatia ce tine de problemele legate de apartenenta lingvistica si identitate, precum si de influenta posibila a unei asemenea situatii asupra unitatii societatii moldovenesti. (*Vezi, de asemenea paragraful 21*)

20. Proiectele de legi privind prevenirea si combaterea discriminarii si sporirea sanctiunilor pentru incitarea violentei pe baza de ura si ostilitate rasiala sînt în proces de examinare. Comitetul Consultativ exprima speranta ca legile noi care vor intra în vigoare cît mai curînd, vor contribui la majorarea eficientei în combaterea discriminarii si rasismului, formarea în cercurile largi a constientizarii necesitatii solutionarii unor astfel de probleme. Un rol deosebit în aceasta sfera le revine avocatilor parlamentari, deaceea este foarte importanta continuarea acordarii de catre ei a sustinerii adecvate.

Dialogul intercultural si toleranta

21. Chiar daca atitudinea persoanelor aparținînd minoritatilor nationale din societatea moldoveneasca ramîne a fi pasnica, totusi se comunica despre aparitia de curînd a unei situatii încordate în jurul problemelor ce se refera la identitatea nationala si lingvistica. Faptul ca, divergentele lingvistice se folosesc în scopuri politice si sînt reprezentate în calitate de cauza principala a dezbinarii sociale provoaca o îngrijorare deosebita. Mai mult ca afit, persoanele aparținînd minoritatilor nationale precum imigrantii si romii, uneori întîlnesc manifestari a intolerantei, care, cîteodata sînt propagate de mass-media si sînt supusi ofenselor si actiunilor cu caracter discriminatoriu.

⁶ Vezi Articolul 29 al Legii privind drepturile persoanelor aparținînd minoritatilor nationale si statutul juridic al organizatiilor lor adoptata la 19 iulie 2001.

⁷ Legea privind functionarea limbilor a intrat în vigoare în 1989.

22. Lipsa pluralismului si limitarea exagerata a libertatii cuvîntului în mass-media provoaca o îngrijorare deosebita. Anume în contextul dezbaterilor ce continua în jurul apartenentei lingvistice, unele surse mass-media propaga intoleranta, iar uneori contribuie la dezlantuirea dusmaniei. Mass-media reflecta neadecvat diversitatea culturala a societatii moldovenesti, chiar daca exista emisiuni TV si radio în limbile minoritare.

23. Desi, în ultimii cîtiva ani a fost organizata instruirea colaboratorilor de politie privind drepturile omului si minoritatilor, diverse surse anunta despre cazuri de comportament brutal si lipsa de respect din partea politiei.⁸ Unii din reprezentantii minoritatilor nationale, si anume imigrantii si persoanele aparținînd grupelor religioase netraditionale, precum si romii declara cazuri de atitudine negativa, aplicarea violentei, retinere ilegala si perchezitie în strada si alte forme de intimidare si asuprire din partea politiei.

Dreptul la libertatea religiei

24. Organizatiile musulmane în nenumarate rînduri s-au adresat privind recunoasterea cultului islamic în Moldova, inclusiv si dupa intrarea în vigoare în 2008 a Legii noi privind cultele religioase. Aceste adresari nu au fost satisfacute. Mai mult ca atît, reprezentantii comunitatilor musulmane se plîng de perchezitii si alte forme de agresiune din partea politiei.

25. Este foarte important de initiat un dialog între autoritati si reprezentantii religiei musulmane privind înregistrarea cultului islamic în Moldova. În contextul adoptarii hotarîrii privind cazul lui *Masaev împotriva Moldovei*⁹ de Curtea Europeana pentru Drepturile Omului autoritatile trebuie sa asigure dreptul la exprimarea apartenentei sale religioase pentru credinciosii musulmani si persoanele aparținînd altor religii, crearea institutiilor, organizatiilor si asociatiilor religioase.

Drepturile educationale ale persoanelor aparținînd minoritatilor nationale

26. Moldova a întreprins un sir de masuri pentru pregatirea manualelor si altor materiale didactice pentru studierea limbilor minoritare. Continua sa functioneze scoli experimentale cu predare în cîteva limbi minoritare. Totusi, dezvoltarea ulterioara a sistemului de predare a limbilor minoritare si studierea în aceste limbi este dificila din cauza insuficientei de resurse, si anume a manualelor si, respectiv a profesorilor instruiti.

27. Predarea limbii de stat persoanelor aparținînd minoritatilor nationale ramîne nesatisfacatoare atît în cadrul programului scolar, cît si în alte institutii de învățamînt necatînd la diverse programe realizate în ultimii ani. Guvernul trebuie sa aplice o strategie complexa pentru extinderea accesului si îmbunatatirea calitatii predarii în sfera data, întrucît multi din reprezentantii minoritatilor nationale nu poseda sau la nivel scazut poseda limba de stat. Acest fapt se reflecta asupra participarii lor în viata social-economica a tarii si activitatile publice.

Situatia romilor

28. În pofida conditiilor favorabile de trai a unor reprezentanti ai minoritatii rome din Moldova, totusi majoritatea romilor continua sa simta dificultati serioase în viata cotidiana si situatia lor nu s-a îmbunatatit considerabil din momentul adoptarii Opiniilor anterioare ale Comitetului Consultativ. Condițiile de trai ale unor romi din multe sate ramîn a fi

⁸ Vezi mai sus nota 3.

⁹ *Cazul Masaev împotriva Moldovei* (plîngerea Nr. 6303/05) Hotarîrea Judecatoriei din 12 mai 2009. Hotarîrea Judecatoriei nu este definitiva. (Articolul 44, paragraful 2 al Conventiei Europene pentru drepturile omului).

nesatisfacatoare. Ei sînt izolați de societate. Nivelul de somaj și sărăcia printre romi este mult mai mare decît printre alte categorii de populație. Nivelul de educație al romilor rămîne în general scăzut, cu toate măsurile întreprinse pentru atragerea romilor în învățămîntul școlar. Participarea eficientă a romilor în viața publică prin intermediul organelor electivă, precum și participarea în administrația publică rămîne foarte limitată.

29. Autoritățile au elaborat Planul de acțiuni pentru susținerea țigănilor/romilor pe anii 2007-2010, care include acțiuni în sfera învățămîntului, angajării în cîmpul muncii, protecției sociale, ocrotirii sănătății și culturii. Comitetul Consultativ din nou își exprimă îngrijorarea privind insuficiența executării efective a multor prevederi din Planul dat. Comitetul consideră necesară luarea unor măsuri mai eficiente și alocarea unui volum suplimentar de surse pentru implementarea Planului în scopul asigurării unei îmbunătățiri însemnate și de durată a situației romilor. Este importantă dezvoltarea dialogului cu organizațiile romă și reprezentanții acestora, precum și implicarea lor în monitorizarea și aprecierea strategiei și planurilor, măsurilor pentru îmbunătățirea situației romilor.

Drepturile persoanelor aparținînd minorităților naționale la participare eficientă

30. În general, persoanele aparținînd minorităților naționale sînt bine reprezentate în organele electivă la nivel central și local. Însă, există obstacole pentru participare eficientă a reprezentanților minorităților naționale în viața politică a țării și procesul de luare a deciziilor. În special, restricțiile stabilite de Legea din 2008 privind partidele politice împiedică ocrotirea intereselor juridice ale minorităților și pot să influențeze negativ asupra participării lor în viața publică.

31. Participarea în administrația publică a persoanelor aparținînd minorităților naționale rămîne a fi limitată și o monitorizare eficientă a acestui domeniu nu are loc. Deosebit de neînsemnata rămîne reprezentanța minorităților puțin numeroase și romilor. Este necesar de întreprins măsuri suplimentare pentru instruirea și recalificarea persoanelor aparținînd minorităților naționale, inclusiv și studierea limbii de stat în scopul implicării acestora în administrația și serviciu public la toate nivelurile.

32. Pe lîngă Biroul Relații Interetnice continuă să funcționeze Consiliul Coordonator al organizațiilor etnoculturale. Consiliul uneste un cerc larg de organizații ale diferitor minorități naționale, inclusiv asociațiile imigranților. Totuși, reprezentanții minorităților exprimă regretul față de reducerea din ultimii ani a statutului Consiliului și propun organelor de luare a deciziilor să folosească în întregime capacitățile potențialului lui în calitate de organ consultativ privind problemele minoritățile naționale.

33. Funcționarea autonomiei în Gagauzia se complică prin un șir de dezacorduri în distribuirea atribuțiilor între Guvern și autoritățile Gagauziei. Este necesară prelungirea dialogului în scopul majorării eficienței funcționării autonomiei.

II. COMENTARIU LA ARTICOLE APARTE ALE CONVENTIEI-CADRU

Articolul 3 al Conventiei-cadru

Criteriul cetateniei în definirea expresiei „minoritate nationala”

Recomandarile celor doua cicluri precedente ale monitorizarii

34. În cadrul ciclurilor anterioare ale monitorizarii, Comitetul Consultativ a salutat acel fapt ca, Moldova a utilizat în practica modul complex de organizare a contactelor cu reprezentantii si organizatiile minoritatilor nationale.

35. Însa, Comitetul si-a exprimat regretul referitor la functionarea Legii Nr. 382 din 28 august 2001 cu privire la drepturile persoanelor aparținând minoritatilor nationale si la statutul juridic al organizatiilor lor, care se extinde doar asupra persoanelor cu cetatenia Republicii Moldova. Comitetul a mentionat ca persoanele de origine straina continua sa întâmpine dificultati în obtinerea cetateniei.

Situatia curenta

36. Netinând cont de experienta pozitiva mentionata în paragraful 34, Comitetul Consultativ remarca ca, cetatenia ramîne conditia principala pentru a oferi persoanelor aparținând minoritatilor nationale, protectia prevazuta de Legea privind dreptul persoanelor aparținând minoritatilor nationale si la statutul juridic al organizatiilor lor.¹⁰

37. Comitetul Consultativ apreciaza pozitiv faptul ca autoritatile moldovenesti au aplicat în practica modul constructiv în stabilirea relatiilor cu diferite grupuri conlocuitoare în tara, si anume ca reprezentantii asociatiilor emigrantilor sînt inclusi în componenta Consiliului Coordonator al organizatiilor etnoculturale. (*Vezi, de asemenea comentariile referitoare la Art.15*)

Recomandari

38. Comitetul Consultativ cheama autoritatile sa aplice un mod complex în relatiile cu reprezentantii minoritatilor domiciliata pe teritoriul Moldovei.

39. Comitetul Consultativ recomanda autoritatilor de a include în domeniul aplicarii Conventiei-cadru, în limita posibilitatii, persoanele aparținând altor grupuri, persoanele fara cetatenia Moldovei, precum si extinderea asupra lor a functionarii legislatiei interne referitoare la minoritati.

Articolul 4 al Conventiei-cadru

Actiunile într-un combaterea discriminarii

Recomandarile celor doua cicluri precedente ale monitorizarii

40. În cadrul ciclurilor anterioare ale monitorizarii, Comitetul Consultativ a mentionat ca oficial s-au relatat doar cîteva cazuri de discriminare în baza etnica, precum si nivelul insuficient

¹⁰ Vezi Raportul cu privire la persoanele fara cetatenie si drepturile minoritatilor, CDL-AD (2007)001, Venetia 18 ianuarie 2007.

de informare a societății privind problema discriminării. Comitetul a accentuat necesitatea de a asigura avocații parlamentari cu sprijin suplimentar.¹¹

Situatia curenta

41. Comitetul Consultativ cu un deosebit interes menționează că au fost luate măsuri pentru dezvoltarea bazei legislative în domeniul combaterii discriminării. A fost elaborat un nou proiect legislativ cu privire la combaterea discriminării, menit să completeze legislația existentă și să o facă mai accesibilă. În special, Comitetul Consultativ cu satisfacție remarcă că, proiectul de lege introduce schimbări în procedura depunerii probelor în judecată și constată că acțiunile îndreptate spre promovarea egalității nu trebuie să fie apreciate ca o discriminare.

42. Adoptarea amendamentelor la art. 176 și 346 ale Codului Penal va favoriza amplificarea protecției contra discriminării și în mod corespunzător la sporirea posibilităților pentru aplicarea sancțiunilor după comiterea acțiunilor de discriminare, inclusiv și discriminarea pe baza etnică și apartenența națională.

43. Comitetul Consultativ apreciază pozitiv schimbările actuale și exprimă speranțe că noua lege contra discriminării și amendamentele Codului Penal vor fi adoptate de Parlament.

44. Comitetul Consultativ are date privind câteva cazuri de discriminare pe baza etnică și națională. Datele despre aceste cazuri au parvenit din diferite surse, preponderent de la reprezentanții minorității naționale a romilor. Numărul redus a manifestărilor de discriminare, despre care este informat Comitetul, se explică prin lipsa unui sistem oficial de monitorizare a manifestărilor de discriminare și rasism, informarea insuficientă a organelor de drept, al organelor de ocrotire a normelor de drept și societății despre adevărata problemă a potențialelor victime. Comitetul Consultativ apreciază pozitiv activitatea referitoare la elaborarea Planului de Acțiuni privind drepturile omului pentru anii 2009-2012, în care conform informației prezentate Comitetului Consultativ, este preconizat capitolul referitor la acțiunile privind combaterea discriminării.

45. Comitetului Consultativ apreciază că avocații parlamentari continuă să joace un rol important în apărarea drepturilor omului și drepturilor minorităților naționale. Pentru simplificarea accesului la această instituție au fost deschise oficii raionale. Comitetul Consultativ menționează că la atribuțiile Avocaților Parlamentari se referă și informarea societății despre problemele discriminării. Comitetul este de părere că autoritățile trebuie să continue susținerea adecvată a Avocaților Parlamentari întru asigurarea eficacității activității lor la nivel central și local.

Recomandari

46. Este important de a adopta prioritar noua lege contra discriminării. Autorităților se recomandă de a efectua regulat monitorizarea manifestărilor de discriminare. Comitetul Consultativ cheamă autoritățile să asigure realizarea efectivă și completă a Planului de Acțiuni privind drepturile omului pentru anii 2009-2012 și a acțiunilor împotriva discriminării.

47. Comitetul Consultativ recomandă autorităților să continue asigurarea susținerii adecvate a Avocaților Parlamentari întru asigurarea eficacității și independenței activității lor în combaterea și eliminarea tuturor formelor de discriminare.

¹¹ Instituția ombusmanului, cunoscută ca Centrul Moldovenesc pentru Drepturile Omului, format din trei Avocați Parlamentari.

Situatia romilor

Recomandarile celor doua cicluri precedente ale monitorizarii

48. În cadrul ciclurilor anterioare ale monitorizarii, Comitetul își exprima îngrijorarea față de dificultățile social-economice pe care le întâmpina reprezentanții minorității naționale romă, ce în majoritatea cazurilor duc la izolare socială și marginalizare. S-a comunicat și despre discriminarea romilor.

Situatia curenta

49. Conform datelor din mai multe surse, românii nu au posibilități egale în angajarea în câmpul muncii, asigurarea cu spațiul locativ, ocrotirea sănătății, învățământ, accesul la procurarea pământului și procesul de privatizare. (Vezi, de asemenea comentariile la Art. 15) Comitetul Consultativ este îngrijorat de acel fapt, că românii sunt insuficient informați despre drepturile sale și nu au acces deplin la justiție. Comitetul Consultativ își exprimă regretele sale că din momentul ultimelor cicluri a monitorizării situația romilor nu s-a schimbat esențial.

50. În timpul vizitei în Moldova, Comitetul Consultativ prin intermediul surselor nonguvernamentale a fost informat despre faptul că unii copii romi nu sunt înregistrați după naștere și nu au adeverințe de naștere. Acestea se întâmplă din diferite motive, printre care și motivul lipsei surselor materiale necesare pentru achitarea amenzilor pentru înregistrare cu întârziere, dar și nașterea copiilor în timpul aflării părinților peste hotare. Lipsa adeverințelor de naștere și a altor acte de identitate duc la urmări grave printre care și accesul dificil la serviciile sociale și ocrotire a sănătății. Comitetul Consultativ menționează că, autoritățile se ocupă de această problemă și cheamă ca în urma depistării acestor cazuri să fie luate măsurile necesare.

Recomandari

51. Comitetul Consultativ recomandă autorităților să întreprindă măsuri mai efective în eliminarea inegalității populației romilor și de a intensifica acțiunile împotriva discriminării în diferite domenii. Este necesar de a informa reprezentanții minorității romă despre drepturile lor și de a asigura accesul liber la justiție.

52. Comitetul Consultativ cheamă autoritățile să ofere o deosebită atenție cazurilor privind lipsa documentelor de identitate la romi și de a lua măsuri efective pentru rezolvarea acestei probleme.

Colectarea datelor

Recomandarile celor doua cicluri precedente ale monitorizarii

53. În cadrul ciclurilor anterioare ale monitorizării, Comitetul Consultativ a remarcat insuficiența datelor corecte privind situația persoanelor aparținând minorităților naționale.

54. Comitetul Consultativ cu satisfacere remarcă că datele recensământului populației din anul 2004 parțial completează insuficiența informației privind persoanele aparținând minorităților naționale.¹² Însă, datele cu privire la originea lingvistică și etnică sunt lipsite parțial de veridicitate, cauza fiind acel fapt că în timpul anchetării unele persoane ce efectuau

¹² Vezi mai sus nota 3.

recensământul n-au fost obiective. Formularea întrebărilor cu privire la etnie\limba nu a fost exactă, ce a provocat confuzii la persoanele interviuate ce fac parte din minorități naționale.¹³ Numarul reprezentanților minorității romă de asemenea rămâne discutabil.¹⁴

55. Recensământul populației din 2004 este singura sursă oficială a datelor statistice referitoare la identitatea etnică. Registrul populației, care se creează actualmente, de asemenea conține informații referitoare la originea etnică a persoanelor care se înregistrează (întrebarea despre originea etnică în timpul înregistrării nu este obligatorie). Autoritățile nu efectuează colectarea altor date statistice oficiale referitoare la originea etnică a populației țării. Autoritățile au informat Comitetul Consultativ despre lipsa mijloacelor financiare pentru realizarea acestei activități.

56. Comitetul Consultativ considera că sînt necesare date veridice auxiliare asupra situației socio-economice și nivelului de învățămînt a persoanelor aparținînd minorităților naționale. Lipsa unor astfel de date creează dificultăți autorităților în luarea măsurilor necesare pentru rezolvarea problemelor cu care se confruntă reprezentanții minorităților naționale. Se creează dificultăți în implementarea Planului de acțiuni pentru susținerea țigănilor/romilor, datorită faptului că el a fost elaborat în baza datelor recensământului din anul 2004 în mod corespunzător numărului populației de etnie romă conform unor evaluări este mai mare. (*Vezi, de asemenea paragraful 54*)

57. Comitetul Consultativ reamintește că colectarea datelor referitoare la originea etnică, spre exemplu, prin anchetarea muncitorilor, la domiciliu, chestionarea și cercetarea sociologică va contribui la elaborarea politicii mai efective referitoare la minoritățile etnice. Comitetul, de asemenea notează că în timpul colectării, prelucrării și răspîndirii informației despre originea etnică a persoanelor este necesar să se respecte măsurile prevăzute detaliat în Recomandările (97)18 ale Comitetului de Miniștri cu privire la protecția informației confidențiale, colectate și prelucrate în scopuri statistice.

58. Comitetul Consultativ menționează, că următorul recensămînt al populației este planificat pentru anul 2012. În procesul pregătirii acestui recensămînt este necesar de a ține cont de recomandările Grupului Internațional de Experti asupra monitoringului recensământului populației din 2004, și anume recomandările referitoare la colectarea datelor despre apartenența etnică și lingvistică. Este important că în procesul pregătirii recensământului să fie implicate persoane ce aparțin minorităților naționale, deosebit de important este de a implica minoritățile naționale în pregătirea chestionarelor în diferite limbi minoritare, în elaborarea conținutului anchetelor, fiindcă ca una din problemele principale a recensământului din 2004 a fost formularea neclară și neobiectivă a întrebărilor.

Recomandări

59. Comitetul Consultativ cheamă autoritățile să continue colectarea informației privind situația minorităților naționale, dar și să respecte strict standardele internaționale din domeniul protecției datelor personale.

¹³ Vezi Raportul final al Grupului Internațional de Experti asupra monitorizării recensământului populației și a fondului locativ al Moldovei în anul 2004.

¹⁴ Conform recensământului din 2004, 12 271 de persoane s-au autoidentificat ca fiind romi (0,4% din populație). Registrul populației din 2008 conține date despre 20 888 reprezentanți ai minorității romă (sursa: Raportul de stat). Examinarea situației romilor în cadrul programului de dezvoltare a ONU (vezi nota 27) evaluează numărul romilor ca fiind 15 000 persoane. Alte surse nonguvernamentale relatează date despre 250 000 persoane.

60. Autoritățile trebuie să asigure participarea efectivă a reprezentanților minorităților naționale în procesul pregătirii unui recensământ nou și să garanteze respectarea recomandărilor internaționale din domeniul dat.¹⁵

Articolul 5 al Convenției-cadru

Institutiile și politicile în domeniul protecției minorităților naționale

Recomandările celor două cicluri precedente ale monitorizării

61. În cadrul ciclurilor anterioare ale monitorizării, Comitetul Consultativ a apreciat pozitiv acțiunile autorităților privind promovarea patrimoniului cultural al persoanelor aparținând minorităților naționale, la păstrarea diversității culturale a societății moldovenești.

Situația curentă

62. Comitetul Consultativ aprobă încadrarea în conținutul Planului de Acțiuni în domeniul Drepturilor Omului pentru anii 2004-2008 a compartimentului privind protecția minorităților naționale. Comitetul menționează de asemenea că, Programul de Activitate a Guvernului Moldovei pentru anii 2005-2009 a continuat să menționeze cu privire la minorități naționale.

63. Comitetul Consultativ exprimă regretul că din anul 2004 a fost micșorată susținerea oferită Biroului Relații Interetnice, ca organ principal din domeniul protecției minorităților naționale, statutul lui a fost retrogradat. La momentul dat, Biroul duce lipsa de cadre și de mijloace financiare, necesare pentru realizarea efectivă a activității sale. Comitetul Consultativ de asemenea acordă atenție și asupra faptului, că în 2007 Direcția Învățământului a Minorităților Naționale din structura Ministerului Educației, a cărei activitate era înalt apreciată de către minoritățile naționale, a fost desființată. (Vezi, de asemenea comentariile la Art. 12)

Recomandări

64. Comitetul Consultativ speră că se va acorda mai multă atenție domeniului susținerii minorităților naționale în următoarele planuri ale Guvernului Moldovei. Comitetul recomandă autorităților să acorde susținerea necesară Biroului Relații Interetnice în activitatea lui în calitate de coordonator al politicii de stat în domeniul minorităților naționale și relațiilor interetnice.

65. Este necesar, în mare măsură de a ajuta ministerele în rezolvarea problemelor minorităților naționale, mai ales Ministerul Educației.

Susținerea păstrării și dezvoltării identității și patrimoniului cultural al minorităților naționale

Recomandările celor două cicluri precedente ale monitorizării

66. În cadrul ciclurilor anterioare ale monitorizării, Comitetul Consultativ a chemat autoritățile să contribuie prin o antrenare mai mare a persoanelor aparținând minorităților naționale în procesul de luare a deciziilor referitor la acordarea susținerii de stat. Comitetul de asemenea a recomandat să fie revăzută posibilitatea majorării susținerii unor grupuri, în special a minorității ucrainene, roma și gagauza.

¹⁵ Vezi site-ul www.unstats.un.org/unsd/demographic/sources/census/census3.htm compartimentul datelor statistice ONU: „Principiile și standardele efectuării recensământului populației și a fondului lacativ (P&G)”, editia nr.2.

Situatia curenta

67. Comitetul Consultativ remarca pozitiv ca autoritatile continua sa acorde minoritatilor nationale diferite forme de sustinere, ca exemplu, sprijin pentru muzee, organizarea festivalurilor si instalarea monumentelor. Casa Nationalitatilor din Chisinau joaca un rol important în activitatea organizatiilor minoritatilor nationale.

68. Însa, multi participanti ale întâlnirilor cu Comitetul Consultativ si-au exprimat nemulțmirile în legatura cu transparenta insuficienta a sistemii acordarii ajutorului organizatiilor minoritatilor nationale si insuficienta participarii reprezentantilor minoritatilor în procesul decizional în domeniul dat. Comitetul Consultativ evidentiaza importanta deosebita a participarii reprezentantilor minoritatilor nationale, precum si a grupurilor putin numeroase în procesele de luare ale deciziilor privind acordarea ajutorului de catre stat.¹⁶

69. Comitetul Consultativ ia în considerare ca în unele orase, spre exemplu, în or. Otaci au fost adoptate strategii speciale cu privire la romi, cu toate acestea mentioneaza ca au fost comunicari ale romilor privind refuzurile autoritatilor publice locale a sustinerii actiunilor lor întru pastrarea si promovarea culturii si specificului rom.

70. Reprezentantii altor minoritati, de asemenea au reclamat insuficienta sustinerii initiativei lor, mai ales grupurile etnice putin numeroase, asa ca tatarii, care întâmpina greutati în timpul organizarii manifestarilor pentru pastrarea limbii. Reprezentantii minoritatii gagauzilor afirma ca masurile îndreptate spre pastrarea si dezvoltarea limbii si culturii gagauze ce se întreprind, sânt nesatisfacatoare.

Recomandari

71. Comitetul Consultativ recomanda autoritatilor sa garanteze ca acordarea sustinerii activitatii organizatiilor minoritatilor nationale va fi transparenta si la nivelul central si la nivelul local.

72. Comitetul Consultativ cheama autoritatile sa acorde o atentie mai mare necesitatilor tuturor minoritatilor nationale, inclusiv si a grupurilor etnice putin numeroase, în domeniul pastrarii si dezvoltarii culturii si limbii lor.

Articolul 6 al Conventiei-cadru

Relatiile interetnice si interculturale

Recomandarile celor doua cicluri precedente ale monitorizarii

73. În cadrul ciclurilor anterioare ale monitorizarii, Comitetul Consultativ a mentionat, ca în pofida instaurarii în societatea moldoveneasca a relatiilor interetnice pasnice, divergentele lingvistice si cautarea cailor de afirmatie a identitatii statatale si nationale continua sa tensioneze.

74. Comitetul Consultativ este îngrijorat de manifestarile de intoleranta în privinta unor persoane ce apartin anumitor minoritati, anume romii si emigrantii neeuropeni precum si persoanele ce apartin grupurilor religioase netraditionale.

¹⁶ Vezi comentariile Comitetului Consultativ pentru Conventia-cadru pentru protectia minoritatilor nationale referitor la participarea efectiva a persoanelor apratinând minoritatilor nationale în viata culturala si economico-sociala a statului.

Situatia curenta

75. În pofida relatiilor pasnice între persoanele din diferite grupuri, tensiunea în jurul problemelor lingvistice creste permanent. Comitetul Consultativ își exprima îngrijorarea referitoare la situatia în jurul acestor probleme dupa alegerile parlamentare din 5 aprilie 2009. Comitetul de asemenea este îngrijorat din cauza încălcării drepturilor omului, ce au avut loc dupa alegerile parlamentare.¹⁷

76. Dupa parerea Comitetul Consultativ, divergentele lingvistice sînt utilizate în scopuri politice si sînt prezentate în calitate de principala cauza a dezbinării în societate. În discursurile politice se observa cazuri de manifestari a intolerantei pe baza de apartenenta lingvistica. Comitetul Consultativ este îngrijorat de aceste tendinte si crede ca ele pot cauza prejudicii în relatiile formate în societatea moldoveneasca.

77. Conform informatiei din mai multe surse, romii si imigrantii continua sa întîmpine stereotipuri, manifestari de intoleranta, uneori sînt supusi ofenselor si actiunilor cu caracter discriminatoriu, oficial însa este înregistrat un numar neînsemnat de plîngeri. Legislatia în vigoare se aplica rar în domeniul prevenirii ostilitatii si discriminarii rasiale. Sînt cazuri de manifestari a intolerantei în privinta reprezentantilor grupurilor religioase netraditionale. Au fost înregistrate cazuri particulare de antisemitism, asa ca discursuri provocationale, profanarea monumentelor si cimitirelor evreiesti.

78. Reprezentantii imigrantilor au informat Comitetul Consultativ despre barierele, pe care le întîmpina efectuînd ceremoniile religioase (*Vezi, de asemenea comentariile la Art. 8*) si în obtinerea vizelor pentru deplasările peste hotare. Toate astea fac procesul de integrare a imigrantilor în societatea moldoveneasca dificila, desi multi din ei locuiesc pe teritoriul tarii nu un sigur deceniu. Comitetul Consultativ mentioneaza, ca persoanele care încearca sa obtina cetatenia moldoveneasca, întîmpina dificultati legate de interpretarea incorecta a Legii cu privire la cetatenie de catre organele responsabile de implementarea ei, precum si de alte bariere administrative.¹⁸ Comitetul Consultativ accentueaza importanta elaborarii de catre autoritatile moldovenești a politicii integrationiste efective în scopul consolidarii sociale.

Recomandari

79. Autoritatile trebuie sa întreprinda masuri mai eficiente pentru combaterea tuturor formelor de intoleranta si promovarea instituirii atmosferei de stima si înțelegere reciproca, si de asemenea a respectului fata de diversitatea religioasa. O deosebita atentie trebuie acordata adoptarii masurilor privind combaterea ostilitatii si intolerantei în discursurile politice.

80. Actiunile cu caracter antisemit si discriminatoriu dupa masura necesitatii trebuie sa fie investigate amanuntit si sanctionate. Autoritatile trebuie sa monitorizeze sistematic astfel de actiuni.

81. Comitetul Consultativ recomanda autoritatilor sa dezvolte politica cu privire la sprijinul integrării în societatea moldoveneasca a imigrantilor, si totodata sa întreprinda masuri pentru rezolvarea problemelor concrete, pe care le întîmpina imigrantii în procesul obtinerii cetateniei moldovenești.

¹⁷ Vezi, mai sus nota 3.

¹⁸ Vezi a III-a Constatatare asupra Moldovei din 14 decembrie 2007 a Comisiei Europene contra Rasismului si Intolerantei (CRI(2008)2).

Mass-media

Recomandarile celor doua cicluri precedente ale monitorizarii

82. În cadrul ciclurilor anterioare ale monitorizarii, Comitetul Consultativ și-a exprimat îngrijorarea ca mass-media se utilizează în propagarea intoleranței, precum și în legătura cu insuficiența pluralismului în activitatea mass-mediei moldovenești.

Situatia curenta

83. Comitetul Consultativ este îngrijorat de mesajele parvenite din mai multe surse privind înrăutățirea situației în domeniul mass-media din Moldova. Numeroase rapoarte naționale și internaționale, prezentate spre examinare Comitetului Consultativ, indică insuficiența pluralismului, precum și limitarea peste măsură a libertății de exprimare, mai ales în ultimul timp.

84. Comitetul Consultativ este îngrijorat de acel fapt, ca unele mijloace mass-media propaga intoleranță, uneori și ostilitatea, mai ales în contextul continuării dezbaterilor privind apartenența lingvistică. Prin intermediul mass-media se răspîndesc stereotipuri, prejudecăți, precum și cuvîntări intolerante, îndreptate contra romilor, evreilor și cetățenilor străini, deși în organele de supraveghere asupra activității mass-media reclamații de acest fel n-au parvenit. Comitetul Consultativ nu a fost informat despre careva măsuri concrete, ce se întreprind de autorități pentru combaterea unor astfel de cazuri. Consultările cu minoritățile naționale asupra acestor întrebări nu se efectuează. Comitetul considera că, asemenea situații contravin principiilor stipulate în Articolul 6 al Convenției-cadru.

85. Comitetul Consultativ salută adoptarea în iulie 2006 a Codului Audiovizualului, ce interzice orice formă de instigare la ostilitate în baza apartenenței rasiale, religioase, naționale și sexuale. Codul conține și regulamentele ce reglementează transmisiunile în limbile minoritare. (Vezi comentariile la Art. 9) Comitetul Consultativ menționează că Consiliul Coordonator al Audiovizualului este organul responsabil pentru monitorizarea respectării Codului.

Recomandari

86. Este necesar să se întreprindă măsuri active privind reprimarea răspîndirii prejudiciilor și discursurilor intolerante de către mass-media. Însă, aceste acțiuni nu trebuie să limiteze libertatea redacțională a mass-media.¹⁹ Cazurile de discursuri cu cuvîntări intolerante, în special, care stîrnesc ostilitatea în baza de apartenență religioasă și etnică trebuie urmărite și sancționate.

87. Este necesar de a asigura accesul liber al societății la organele ce efectuează controlul activității mass-media, precum și la procedura înaintării reclamațiilor asupra cazurilor instigării la ură, discursurilor cu caracter discriminatoriu. În cadrul controlului asupra activității mass-media trebuie să se efectueze consultări cu minoritățile naționale.

88. Mass-media trebuie să utilizeze pentru discutarea publică întrebările referitoare la crearea atmosferei de toleranță, dialogului intercultural, precum și combaterii discriminării, antrenînd în acest proces atît persoanele etniei majoritare, cît și reprezentanții minorității naționale.

¹⁹ Vezi Recomandarile Comitetului de Miniștri Nr. R(97)21 privind mass-media și cultura toleranței, precum și Comentariile Comisiei Europene contra rasismului și intoleranței „Combaterea rasismului prin respectarea libertății informației”, vezi materialele seminarului din 16-17 noiembrie 2006.

Politia

Recomandarile celor doua cicluri precedente ale monitorizarii

89. În cadrul ciclurilor anterioare ale monitorizarii, Comitetul Consultativ și-a exprimat îngrijorarea în legătura cu cazurile manifestărilor de discriminare și comportamentul agresiv al colaboratorilor poliției, în special față de romii și imigranții.

Situatia curenta

90. Comitetul Consultativ este alarmat în legătura cu comunicările din mai multe surse a unui număr mare de cazuri a comportamentului inadecvat din partea poliției, ce au avut loc după evenimentele din 7 aprilie 2009.²⁰ Astfel de acțiuni pot influența negativ asupra atmosferei de toleranță și stima reciprocă în societate.

91. Comitetul Consultativ a fost informat despre faptul că, persoanele aparținând unor grupe de minorități, și anume țigarii, imigranții neeuropeni și reprezentanții grupelor religioase netraditionale uneori continuă să se supună ofenselor verbale și fizice, violenței, reținerii și perchezitiilor în stradă, precum și altor forme de intimidare și constrângere din partea poliției. Nu sunt rare cazurile ofensării pe motiv de ostilitate rasială. Credincioșii musulmani își exprimă nemulțumirea în legătura cu perchezitiile locurilor de întrunire. Nu se efectuează investigații sistematice a unui astfel de comportament al poliției și stabilirea după necesitate a sancțiunilor. Nu există un organ independent cu privire la monitorizarea comportamentului colaboratorilor poliției și examinarea a reclamațiilor primite. Comitetul Consultativ este îngrijorat de situația actuală, ce contravine Art. 6 al Convenției-cadru.

92. În pofida situației date, Comitetul Consultativ apreciază pozitiv organizarea instruirii colaboratorilor poliției privind drepturile omului și drepturile minorităților naționale, specificul activității într-o societate polietică. În diferite raioane, inclusiv locurile compact populate cu minorități naționale, au fost organizate întâlniri frecvente ale colaboratorilor poliției cu populația. Comitetul Consultativ cu interes a menționat că, cota oferită țiganilor pentru învățământul în instituțiile superioare (*Vezi, de asemenea comentariile la Art. 12*) se referă și la Academia de poliție; că au fost depuse eforturi pentru atragerea țiganilor la lucrul în organele poliției, însă, cum se comunică, până în prezent reprezentanții minorității romă nu au folosit această posibilitate. De asemenea, se menționează că, în anul 2006 a fost adoptat Codul de etică și deontologie al polițistului.

Recomandari

93. Comitetul Consultativ recomandă Autorităților Moldovenești să investigheze efectiv comportamentul nelegal al poliției și în caz de necesitate, să aplice sancțiuni. Autoritățile trebuie să întreprindă măsuri rezultative privind reprimarea abuzului de putere a colaboratorilor de poliție și comiterea acțiunilor indecente față de ei, printre care și cu caracter rasial. Este necesar de a institui un organ independent și efectiv pentru efectuarea monitorizării comportamentului poliției și investigării reclamațiilor ce parvin asupra acesteia.

94. Este necesar de a contribui la atragerea persoanelor aparținând minorităților naționale, și anume a romilor la serviciu în poliție. Se recomandă extinderea practicii de instruire a colaboratorilor poliției în domeniul drepturilor omului și minorităților, precum și în domeniul dezvoltării dialogului dintre poliție și reprezentanții minorităților naționale. Este necesar de a

²⁰ Vezi, mai sus nota 3.

introduce programele de instruire ale colaboratorilor politiei tinând cont de specificul activitatii într-o societate polietica.

Articolul 7 al Conventiei-cadru

Legea privind partidele politice

Recomandarile celor doua cicluri precedente ale monitorizarii

95. În cadrul ciclurilor anterioare ale monitorizarii, Comitetul Consultativ si-a exprimat îngrijorarea ca, dispozitiile Legii privind partidele politice au reusit sa limiteze libertatea persoanelor aparținând minoritatilor nationale, în organizarea comunitatilor politice si va împiedica participarea lor activa în viata publica.

Situatia curenta

96. În decembrie 2007 a fost adoptata o noua Lege privind partidele politice. Comitetul Consultativ cu regret mentioneaza ca, Legea interzice crearea comunitatilor politice dupa criteriul etnic sau national.²¹ Conform noii legi, conditia pentru înregistrarea partidului politic este prezenta a nu mai putin de 4000 membri activi, care locuiesc pe nu mai putin de jumatate din unitatile administrativ-teritoriale ale tarii, cu toate acestea nu mai putin de 120 de membri al acestui partid trebuie sa locuiasca în fiecare unitate administrativ-teritoriala indicata.²²

97. Desi Comitetul Consultativ recunoaste ca, persoanele aparținând minoritatilor nationale, pot fi alese în diferite organe electivе dupa lista partidelor politice, Comitetul este îngrijorat ca, unele dispozitii din Lege privind partidele politice limiteaza minoritatile nationale în crearea comunitatilor politice, care sa reprezinte interesele lor legale.²³ Astfel de partide ar putea sa asigure reprezentarea intereselor persoanelor aparținând minoritatilor nationale în organele electivе, anume, în locurile compact populate cu minoritati nationale. (*Vezi comentariile la Art. 15*) Astfel, Comitetul Consultativ pune la îndoiala corespunderea acestor dispozitii, principiilor fixate în Art. 7 al Conventiei-cadru.

98. Comitetul Consultativ atrage atentia autoritatilor asupra Constatarii Tematice privind participarea efectiva a persoanelor aparținând minoritatilor nationale în viata culturala, sociala si economica si în activitatile publice, conform caruia conditiile pentru înregistrarea partidului politic „nu trebuie neîntemeiat si peste masura sa limiteze posibilitatile persoanelor aparținând minoritatilor nationale, în formarea unor astfel de comunitati cu toate acestea limitând participarea lor în viata politica si în procesul decizional”.²⁴

²¹ Legea privind partidele politice ale Republicii Moldova adoptata la 21 decembrie 2007: art. 3-6 „Constituirea si activitatea partidelor politice în baza de apartenenta rasiala, nationalitate, origine etnica, limba, religie, sex, stare materiala sau origine sociala se interzice”.

²² De asemenea, art. 8-1 „Pentru înregistrarea partidului politic în Ministerul Justitiei se depun urmatoare acte: (...). (d) „ Actul constitutiv, la care se anexeaza lista membrilor de partid, numarul carora nu poate fi mai putin de 4000(...). La momentul instituirii partidului, membrii lui trebuie sa locuiasca pe nu mai putin de jumatate din unitatile teritorial administrative a Republicii Moldova de nivelul doi, cu toate acestea nu mai putin de 120 de membri al acestui partid trebuie sa locuiasca în fiecare unitate teritorial-administrativa indicata (...)”.

²³ Vezi Constatările Comisiei din Venetia nr. 431/2007 „Comentariile cu privire la proiectul de Lege privind partidele politice Republicii Moldova”, elaborate de Hans Hainrih Vogheli (Suedia), aprobate la sedinta plenara nr. 71 a Comisiei din Venetia (Venetia, 1-2 iunie 2007). Vezi OSCE/ODIHR: „Comentariile cu privire la proiectul de Lege privind Partidele politice ale Republicii Moldova” Varsovia, 20 martie 2007.

²⁴ Vezi Comitetul Consultativ pentru Conventia-cadru pentru protectia minoritatilor nationale: comentariile referitoare la participarea efectiva a persoanelor aparținând minoritatilor nationale în viata culturala, sociala, economica si în activ itatile publice, anul 2008, paragraful 76.

Recomandari

99. Comitetul Consultativ recomanda autoritatilor sa întreprinda toate masurile necesare, precum si legislative, pentru înlaturarea limitarilor neargumentate în crearea partidelor politice, care reprezinta interesele minoritatilor nationale.

Articolul 8 al Conventiei – cadru

Libertatea religiei si dreptul la instituirea comunitatilor religioase

Recomandarile celor doua cicluri precedente ale monitorizarii

100. În cadrul ciclurilor anterioare ale monitorizarii, Comitetul Consultativ si-a exprimat îngrijorarea în legatura cu dificultatile cu care se confrunta musulmanii în încercările de a înregistra oficial cultul islamic în Moldova. Comitetul a fost informat despre agresiunile politiei fata de credinciosii musulmani în locurile de desfasurare a ritualurilor religioase. Comitetul de asemenea a regretat ca, cererea minoritatii tatare privind alocarea locurilor de înmormântare separate la cimitirul din Chisinau nu a fost satisfacuta.

Situatia curenta

101. Comitetul Consultativ saluta faptul ca, la cimitirul din Chisinau au fost alocate locuri separate pentru înmormântarea musulmanilor si cheama autoritatile sa contribuie la dialogul cu reprezentantii minoritatilor pentru rezolvarea unor astfel de probleme în viitor.

102. Comitetul Consultativ mentioneaza ca, noua Lege privind cultele religioase a intrat în vigoare în august 2007. Conform Legii înregistrarea comunitatilor religioase tine de competenta Ministerului Justitiei. Se presupunea ca, noua Lege va contribui la reducerea barierelor administrative, ce apar la înregistrarea cultelor religioase.

103. Totodata, Comitetul Consultativ mentioneaza ca, organizatiile musulmane, si anume Organizatia Spirituala Musulmana din Moldova, dupa intrare în vigoare a noii Legi nu o data a depus cereri de înregistrare, care nu au fost satisfacute. Autoritatile explicau Comitetului Consultativ ca, aceste cereri nu erau formulate potrivit cerintei Legii privind cultele religioase. Iar reprezentantii minoritatii musulmane depuneau reclamatii referitoare la barierele administrative neîntemeiate si exagerate, care apar în timpul încercarilor de a înregistra cultul sau, precum si referitoare la faptul ca, autoritatile refuza sa initieze un dialog cu ei asupra acestei probleme.

104. Comitetul Consultativ mentioneaza ca, credinciosii musulmani raporteaza despre continuarea presiunii din partea politiei, învaziilor politiei în locurile reuniunilor, în special, aparitia în timpul slujbelor religioase, despre controlul excesiv, printre care si cel financiar. Musulmanii, de asemenea întâmpina greutati în arendarea încaperilor pentru exercitarea ritualurilor religioase din cauza lipsei înregistrarii oficiale.²⁵

105. Comitetul Consultativ considera alarmanta aceasta situatie. Dupa parerea Comitetul Consultativ faptul ca majoritatea populatiei moldovenesti apartine bisericii ortodoxe, nu trebuie sa limiteze libertatea de a-si profesa religia deschis si dreptul de a înfiinta institutii, organizatii si

²⁵ Vezi Curtea Europeana pentru Drepturile Omului, *azul Masaev împotriva Moldovei* (plîngerea Nr. 6303/05) Hotarîrea Judecatoriei din 12 mai 2009. Hotarîrea nu este definitiva (Art. 44 paragraful 2 al Conventiei).

asociatii religioase ale reprezentantilor altor confesii, garantate de Articolul 8 al Conventiei-cadru.

Recomandari

106. Comitetul Consultativ recomanda Autoritatilor Moldovenesti sa înceapa dialogul cu reprezentantii religiei musulmane asupra problemei înregistrarii cultului islamic în Moldova. Conform sentintei adoptate de catre Curtea Europeana pentru Drepturile Omului asupra cazului *Masaev contra Moldove*,²⁶ autoritatilor li se recomanda de a asigura credinciosilor musulmani, dar si persoanelor aparținând altor confesii religioase, dreptul la libertatea religiei si dreptul de a înfiinta institutii, organizatii si asociatii religioase, fara obstacole neîntemeiate si excesive. În acest scop este necesar de a lua masuri suplimentare pentru sustinere si consultatii.

Articolul 9 al Conventiei-cadru

Cadrul legislativ privind accesul la mass-media pentru minoritatile nationale

Recomandarile celor doua cicluri precedente ale monitorizarii

107. Comitetului Consultativ, în cadrul celor doua cicluri de monitorizare precedente a apreciat pozitiv actiunile autoritatilor întru extinderea accesului persoanelor aparținând minoritatilor nationale la sursele de informatie electronica, în special prin perfectionarea legislatiei.

Situatia curenta

108. Comitetul Consultativ mentioneaza adoptarea în 2006 a Codului Audiovizualului care determina noi conditii referitor la utilizarea limbilor în procesul de emisie. Codul prevede, marirea volumului de emisie în limba de stat, începând cu 2010 pîna la 70% si pîna la 80%. Pîna atunci, cota emisiei TV si radio în limba de stat constituia 65%. Prevederea data se refera nemijlocit la orasele Chisinau si Balti si teritoriile învecinate lor si nu se refera la locurile compact locuite de minoritatile nationale. Comitetul Consultativ a mentionat cu îngrijorare ca, în legatura cu aplicarea Codului sus-mentionat statiunile private de radio si canale de televiziune nu vor avea posibilitatea sa transmita emisiuni în limba minoritatilor nationale în orasele Chisinau si Balti, desi în aceste orase locuieste un numar mare de reprezentanti ale minoritatilor nationale. Totodata, Comitetul Consultativ noteaza un acces larg la programele în alte limbi ale companiilor TV si radio din tarile vecine retransmise pe teritoriul Moldovei.

109. Comitetul Consultativ mentioneaza ca, în locurile compact locuite de minoritatile nationale programele TV si radio publice trebuie sa constituie nu mai putin de 20% din volumul total de programe emise si statiunile de radio si companii TV private ce transmit programe în limba minoritatilor trebuie sa acorde din volumul total de emisie 20% pentru programele în limba de stat.

Recomandari

110. Comitetul Consultativ cheama autoritatile sa creeze conditii necesare pentru ca cota lingvistica existenta a emisiei TV si radio sa nu împiedice functionarea mass-media în limbile minoritatilor.

²⁶ Vezi nota 25.

Emisia TV si radio în limbile minoritatilor

Recomandarile celor doua cicluri precedente ale monitorizarii

111. Comitetului Consultativ, în cadrul celor doua cicluri de monitorizare precedente a indicat ca, chiar daca exista programe radio si TV în limbile minoritare, totusi cantitatea lor nu satisface necesitatile persoanelor apratinând minoritatilor nationale. Îndeosebi, acest fapt se refera la minoritatea ucraineana, precum si la minoritatile putin numeroase. A fost mentionata insuficienta emisiunilor în limbile minoritare în satele compact locuite de minoritatile nationale.

Situatia curenta

112. Comitetul Consultativ mentioneaza ca, televiziunea si radioul public continua emiterea programelor în limbile minoritare (ucraineana, gagauza, bulgara, romani si rusa - TV), si programe în limba rusa pentru toate minoritatile nationale. Radioul public, pe lînga limbile numite, transmite programe în limbile idis si poloneza.

113. Totusi, Comitetul Consultativ este îngrijorat de înrautatirea situatiei în domeniul emisiei în limbile minoritare dupa adoptarea Opiniei II. În cadrul întrevederilor cu Comitetul Consultativ, minoritatile au subliniat ca în urma reorganizarii radioului si televiziunii publice în 2004 s-a micșorat simțitor volumul emisiei în limbile minoritare si programele pentru minoritatile nationale nu se mai transmit în prime-time. Ei au informat privind înrautatirea calitatii programelor în legatura cu insuficienta surselor si limitarea libertatii de redactare pentru persoanele responsabile de emiterea programelor în limbile minoritare pe canalele publice de televiziune. Mijloacele publice de informare în masa, dupa parerea reprezentantilor minoritatilor nationale reflecta neadecvat caracterul policultural al societatii moldovenesti.

114. Comitetul Consultativ a fost informat ca, persoanele apartinând minoritatilor nationale în locurile compact locuite sînt lipsite de posibilitatea vizionarii programelor de calitate în limbile minoritare în prime-time. Astfel, pentru a primi informatii în limba minoritara ei sînt nevoiti sa se adreseze la companii TV si radio straine, mai des cele ruse. Tiganii, precum si minoritatile putin numeroase sînt limitate în acces la mass-media în limba lor materna.

Recomandari

115. Este important sa se asigure respectarea eficienta a prevederilor Codului Audiovizualului din 2006, în special cele ce se refera la reflectarea diversitatii culturale, lingvistice si religioase a societatii moldovenesti. Sînt necesare masuri adaugatoare în scopul asigurarii unui numar suficient de programe în limbile minoritare de catre televiziunea publica, inclusiv în limbile minoritatilor putin numeroase.

Articolul 10 al Conventiei-cadru

Politica lingvistica

Recomandarile celor doua cicluri precedente ale monitorizarii

116. Comitetului Consultativ, în cadrul celor doua cicluri de monitorizare precedente a atras atentia asupra lipsei unei pozitii clare în sfera politicii lingvistice de stat. În procesul de elaborare a unei noi legislatii sau strategii în aceasta sfera, autoritatilor li s-a recomandat sa dea dodava de o abordare echilibrata si sa ia în considerare specificul situatiei lingvistice din Moldova si perceperea deosebita a celor cointeresati.

Situatia curenta

117. Comitetul Consultativ mentioneaza ca, dupa adoptarea Opiniei II, legislatia ce tine de utilizarea limbilor nu sa schimbat, chiar daca referitor la problema identitatii lingvistice în societate discutiile continua. (Vezi, de asemenea comentariile la Art. 6) În afara de aceasta, Comitetul Consultativ apreciaza pozitiv faptul ca, Moldova a început un dialog în scopul ratificarii Cartei Europene a limbilor regionale sau minoritare si spera ca în viitorul apropiat acest instrument va fi ratificat de catre Moldova.

118. Reprezentantii unor minoritati nationale afirma ca, posibilitatile pentru utilizarea limbilor minoritare, pe lînga limba rusa, în relatiile cu organele administrative ramîn a fi limitate. Comitetul Consultativ este îngrijorat, în special de mesajele persoanelor aparținînd minoritatii gagauze despre faptul ca, Legea în vigoare privind Unitatea Teritoriala Autonoma Gagauzia nu contribuie la rezolvarea obiectivelor pentru pastrarea culturii si limbii poporului gagauz: limba gagauza foarte rar se utilizeaza în relatiile cu organele administrative. (Vezi, de asemenea comentariile la Art. 5)

119. Comitetul Consultativ înțelege ca, multi din reprezentantii minoritatilor nationale utilizeaza în relatiile cu organele de stat limba rusa si ea ramîne a fi o limba de comunicare interetnica. Însa, Comitetul considera ca, autoritatile trebuie sa acorde mai multa atentie pastrarii si promovarii originalitatii lingvistice nu numai pentru minoritatea rusa, dar si altor minoritati nationale. Cînd se întîlnesc conditiile expuse în Articolul 10, paragraful 2 al Conventiei-cadru dupa posibilitate de utilizat în relatiile cu organele administrative astfel de limbi ca ucraineana, bulgara, gagauza si romani. Pentru aceasta este nevoie de a contribui colaboratorilor publici obtinerea deprinderilor ce se refera la limbile minoritare.

120. Comitetul Consultativ saluta faptul ca, cu contributia Avocatilor Parlamentari în 2008 Consiliul superior al magistraturii a amintit judecatoriilor despre necesitatea stimei fata de persoana retinuta în primirea informatiei si efectuarea apararii în judecata în limba înțeleasa de el (ea), ce este stipulat în Articolul 10, paragraful 3 al Conventiei-cadru. Interventia Avocatilor Parlamentari a fost cauzata de adresari nenumarate privind utilizarea în procedurile judiciare numai a limbii de stat. Ca urmare, despre cazuri noi de astfel de încalcare nu s-a anuntat.

Recomandari

121. Comitetul Consultativ cheama autoritatile sa manifeste o abordare echilibrata si sa ia în considerare diversitatea lingvistica a Moldovei. De asemenea, Comitetul recomanda în cazurile în care se întîlnesc conditii stipulate în Articolul 10 al Conventiei-cadru sa se contribuie la utilizarea limbilor minoritare în relatiile cu organele administrative locale.

Articolul 12 al Conventiei-cadru

Posibilitati egale pentru romi în accesul la educatie

Recomandarile celor doua cicluri precedente ale monitorizarii

122. Comitetului Consultativ, în cadrul celor doua cicluri de monitorizare precedente a subliniat ca, desi au fost întreprinse masuri în scopul îmbunatatirii situatiei romilor, acestea întîmpina dificultati în sfera educatiei. Acest fapt a devenit o cauza a separarii si marginalizarii lor, excluderea din participare la viata economica, publica si politica.

Situatia curenta

123. Comitetul Consultativ apreciaza pozitiv adoptarea în 2008 a noului Cod al învățământului, în care se mentioneaza ca, scopul principal al sistemului educational este promovarea posibilitatilor egale la învățământ, indiferent de statutul social, originea etnica, rasiala, nationala, religioasa si apartenenta politica. Comitetul Consultativ de asemenea, mentioneaza ca, autoritatile si-au exprimat acordul ca învățământul va fi prioritatea de baza al Planului de actiuni pentru sustinerea romilor. Mai mult ca atât, Comitetul spera ca, în timpul apropiat va fi finisata elaborarea si introdusa curricula pentru studierea istoriei, limbii si culturii romilor.

124. Comitetul Consultativ a fost informat despre activitati, care au loc la nivel local pentru extinderea integrării copiilor romi în sistemul de învățământ: crearea grupelor speciale în scopul pregătirii copiilor pentru admiterea în clasele primare, alte forme de sustinere, atât în scoala cât si în actiuni extrascolare. Comitetul este satisfacut ca, aceste actiuni întreprinse la nivel local aduc rezultate pozitive.

125. Însa, Comitetul Consultativ este îngrijorat ca, în sfera învățământului romilor exista astfel de probleme ca: nivelul scazut al integrării scolare (doar 70% din copiii romi frecventeaza scoala primara), frecventarea proasta mai ales printre fete, nivelul scazut de cunostinte, indici înalti ai analfabetismului printre romi, care depasesc aceeasi indici printre populatia majoritara.²⁷ Comitetul ia în considerare ca, unele din probleme, în special frecventarea proasta si nivelul redus de integrare scolară sînt cauzate de faptul ca multe familii rome lucreaza peste hotare si migreaza împreuna cu copiii. De asemenea, Comitetul mentioneaza ca, în unele raioane (spre exemplu s. Schinoasa) copii romi sînt înmatriculati oficial în scoala, dar nu o frecventeaza si aproape ca nu se face nimic pentru asigurarea frecventării scolii de acesti copii.

126. Comitetul Consultativ a fost informat ca, oferirea cotelor studentilor romi pentru admiterea în institutii superioare de învățământ, spre regret nu contribuie atragerii romilor la studii superioare. Reprezentantii minoritatii rome afirma ca, cota nu ofera dreptul de a alege facultatea, ci invers, limiteaza alegerea cu specialitati mai putin întrebate sau cu institutii pedagogice. Comitetul Consultativ considera ca, este foarte important ca romii sa abordeze specialitati pedagogice, însa, de asemenea este necesar de asigurat pentru romi accesul la studii superioare în alte domenii în scopul extinderii participării lor în activitati publice, viata sociala si economica.

Recomandari

127. Comitetul Consultativ recomanda Autoritatilor Moldovenesti sa întreprinda masuri mai eficiente pentru înlaturarea neajunsurilor în domeniul educatiei romilor, mai ales în procesul de implementare al Planului de actiuni pentru sustinerea romilor. Masurile propuse trebuie sa fie de lunga durata, concordate cu toate partile cointeresate, inclusiv si cu persoanele aparținînd minoritatii rome.

128. Comitetul Consultativ cheama autoritatile sa revada sistemul în vigoare ce acorda cote pentru romi pentru admiterea în institutii superioare de învățământ în scopul atragerii lor în învățământul de toate nivelurile.

²⁷ Nivelul analfabetismului printre romi atinge 21%, pe cînd nivelul analfabetismului grupului majoritar al populatiei nu depaseste 2%. Vezi Programul ONU pentru dezvoltare: Opinia privind situatia romilor, Chisinau 2007.

Educatia interculturala

Recomandarile celor doua cicluri precedente ale monitorizarii

129. Comitetului Consultativ, în cadrul celor doua cicluri de monitorizare precedente si-a exprimat regretul în legatura cu faptul ca, informatia despre cultura, istorie si traditii ale minoritatilor nationale oferita în scolile moldovenesti era nesatisfacatoare si reflecta insuficient caracterul policultural al societatii moldovenesti.

Situatia curenta

130. Comitetul Consultativ apreciaza pozitiv faptul ca, Institutul minoritatilor nationale, care si-a schimbat denumirea în Institutul patrimoniului cultural continua cercetarile în domeniul culturii si istoriei minoritatilor nationale si elaboreaza manuale pentru studierea limbilor minoritare.

131. Comitetul Consultativ a salutat introducerea obiectului facultativ nou „Sa ne cunoastem reciproc” ce are ca scop contributia la dezvoltarea respectului între copii ce apartin diferitor grupe sociale. În afara de aceasta, Comitetul mentioneaza ca, în scoli unde se studiaza limbile minoritare se preda ca obiect de studiu istoria, cultura si traditiile rusilor, ucrainenilor, gagauzilor si bulgarilor.

132. Totusi, Comitetul exprima regretul în legatura cu faptul ca, acest obiect nu se studiaza în scolile cu predare în limba de stat si studentii poseda cunostinte limitate privind minoritatile nationale. Manualele contin un volum neînsemnat de informatie privind istoria, cultura si limba romilor. Dupa opinia Comitetului, în conditiile Moldovei unde continua discutii privind apartenenta lingvistica ale diferitor grupe, educatia scolara trebuie sa reflecte impartial diversitatea lingvistica si culturala a societatii moldovenesti si sa contribuie la promovarea tolerantei, dialogului intercultural si stimei reciproce.

Recomandari

133. Comitetul Consultativ cheama Autoritatile Moldovenesti sa asigure toti studentii, indiferent de limba de studii cu informatie calitativa despre patrimoniul istoric si cultural al persoanelor aparținând minoritatilor nationale, inclusiv a romilor. Sînt necesare masuri pentru promovarea stimei reciproce si dialogului intercultural.

Articolul 14 al Conventiei-cadru

Însusirea limbilor minoritare si studierea în limbile minoritare

Recomandarile celor doua cicluri precedente ale monitorizarii

134. În cadrul ciclurilor anterioare ale monitorizarii, Comitetul Consultativ a mentionat ca, în pofida actiunilor ce se adopta pentru dezvoltarea sistemului studierii limbilor minoritare, problemele în acest domeniu se pastreaza, în special, asigurarea cu manuale si pregatirea cadrelor.

135. Comitetul Consultativ de asemenea a exprimat regretul în legatura cu faptul ca, limba romani în scoli nu se studiaza, iar utilizarea limbilor minoritare în calitate de limbi de instruire, cu exceptia limbii ruse, ramîne limitata.

Situatia curenta

136. În pofida actiunilor adoptate ultimii ani, Comitetul Consultativ mentioneaza ca, dupa adoptarea Opiniei II, schimbari esentiale în asigurarea instruirii în limbile minoritare în cadrul programului de învatamînt a scolii nu au avut loc. Studiarea limbilor minoritare este asigurata doar în scolile cu predare în limba rusa.²⁸ Ca urmare, reprezentantii minoritatilor nationale deseori nu cunosc limba de stat (care pentru ei este a treia limba), desi studiarea limbii de stat în toate scolile este obligatorie. Mai mult ca atît se pretinde ca o astfel de sistema consolideaza tendinta unor persoane, care apartin minoritatilor nationale, sa se autoidentifice ca minoritatea vorbitoare în limba rusa si sa se dezica de identitatea sa proprie.

137. Conform informatiei reprezentatilor minoritatilor nationale, aceasta tendinta se defineste prin faptul ca, în unele localitati, si anume în localitatile unde locuieste un numar considerabil de ucraineni, instruirea este efectuata în limba rusa. Ca urmare, elevii aparținînd minoritatii ucrainene, nu întotdeauna au posibilitate de a studia limba ucraineana. Conform informtiei raportate, studiarea limbilor minoritare în sistemul prescolar de educatie la fel este insuficienta.

138. În acest context, Comitetul Consultativ saluta dezvoltarea „scolilor experimentale”, în care instruirea este efectuata partial în limbile minoritare (ucraineana si bulgara) si se promoveaza polilingvismul. Comitetul mentioneaza ca, aproximativ 300 studenti fac studii în Universitatea de Stat din Taraclia, în special în domeniul istoriei, culturii si limbii poporului bulgar. Totusi, Comitetul Consultativ îsi exprima regretul fata de aceea ca, posibilitatile de a studia în limbile minoritatilor ramîn limitate. Mai mult ca atît, reprezentantii minoritatilor, în special ucrainenii, accentueaza necesitatea studierii în limba ucraineana, inclusiv si în institutiile de învatamînt superior. În aceste scopuri este necesar de a se baza pe rezultatele deja obtinute, precum si de a pregati specialisti în limba ucraineana nu numai din domeniul pedagogiei dar si din alte domenii.

139. Referitor la alte limbi minoritare, Comitetul Consultativ exprima regretul ca, posibilitatile pentru studiarea limbii gagauze sînt limitate, iar limba romani nu se preda. Reprezentantii minoritatii ruse au raportat ca calitatea instruirii în limba rusa si predarea literaturii ruse sa înrautatit. Referitor la minoritatile reduse ca numar, Comitetul Consultativ mentioneaza pozitiv activitatea lor pentru studiarea limbilor sale, în special în „scolile duminicale”, care sînt sustinute de catre autoritati si patria istorica. Însa, minoritatile nationale care nu au patrie istorica, asa ca romii si tatarii, se plîng de insuficienta sustinerii statului în pastrarea limbii lor.

140. Comitetul Consultativ mentioneaza cu satisfactie ca, Ministerul Educatiei a continuat elaborarea manualelor pentru studiarea limbilor minoritare. Au fost editate manuale pentru limba ucraineana pentru clasele 1-9, în proces de editare sînt manualele noi pentru clasele 10 si 11. Însa, Comitetul Consultativ a fost informat ca, în Moldova se editeaza manuale pentru studiarea altor limbi minoritare, si anume a limbii bulgare si gagauze. Comitetul Consultativ de asemenea a fost informat despre insuficienta pregatirii cadrelor didactice, în special în domeniul educatiei multilingve.

141. Comitetul Consultativ considera regretabil faptul ca, în anul 2007, în Ministerul Educatiei a fost desfiintata subdiviziunea, care s-a ocupat de domeniul educatiei minoritatilor nationale, la moment o singura persoana se ocupa de problemele numeroase si complicate din acest domeniu. (Vezi, de asemenea comentariile la Art.5)

Recomandari

²⁸ La moment, limba instruirii de baza a 280 de scoli, pe cînd în 145 de scoli instruirea este efectuata în limba rusa si se preda o limba minoritara.

142. Comitetul Consultativ cheama Autoritatile Moldovenesti sa rezolve într-un mod prioritar problemele referitoare la educatia minoritatilor si la alocarea mijloacelor suficiente pentru promovarea politicii în acest domeniu.

143. Comitetul Consultativ recomanda Autoritatilor Moldovenesti sa întreprinda masuri pentru dezvoltarea sistemului de educatie multilingvistic, dupa posibilitate sa încadreze modelele „scolilor experimentale”, care asigura instruirea în limbile minoritare. Pentru acestea sînt necesare masuri suplimentare pentru pregatirea cadrelor si elaborarea manualelor calitative pentru sistemul de educatie multilingvistic. Comitetul Consultativ invita autoritatile sa revada posibilitatea de a introduce studierea altor limbi minoritare, nu numai a limbii ruse, în scolile cu predare în limba de stat.

144. Comitetul Consultativ reaminteste autoritatilor despre necesitatea de a acorda atentie deosebita problemelor romilor si altor minoritati putin numeroase, asa ca tatarii, în domeniul studierii limbilor.

Predarea limbii de stat

Recomandarile celor doua cicluri precedente ale monitorizarii

145. În cadrul ciclurilor anterioare ale monitorizarii, Comitetul Consultativ si-a exprimat îngrijorarea în legatura cu existenta problemelor în domeniul predarii limbii de stat persoanelor aparținînd minoritatilor nationale, printre care si cele legate de alocarea insuficienta a mijloacelor financiare de catre stat.

Situatia curenta

146. Comitetul Consultativ s-a expus pozitiv asupra faptului ca, cu sprijinul organizatiilor nonguvernamentale si organizatiilor internationale au fost realizate programe suplimentare pentru predarea limbii de stat.²⁹ Comitetul este satisfacut de rezultatele cercetarilor sociologice, care iau fost aduse la cunostinta, conform carora printre persoanele aparținînd minoritatilor nationale, în special în rîndul tinerilor, creste constientizarea studierii limbii de stat.

147. Însa, Comitetul Consultativ înțelege ca, în pofida eforturilor depuse se pastreaza necesitatea strigenta în sporirea calitatii predarii limbii de stat. Multe din persoanele aparținînd minoritatilor nationale, mai ales adultii în localitatile compact locuite de minoritati nationale, poseda rau limba de stat, ce face dificila participarea lor în viata publica. (*Vezi, de asemenea comentariile la Art.15*) În special, este necesar de a continua înstruirea functionarilor publici. Organizatiile nonguvernamentale care au participat în procesul de predare a limbii de stat, mentioneaza ca, necesitatile existente nu sînt satisfacute atît la nivelul educatiei scolare, cît si în sistemul de educatie a populatiei mature. Printre altele, ei au indicat asupra insuficientei învatatorilor bilingvi calificati, materialelor didactice, metodologiei si standardelor, dar si lipsa initiativei si posibilitatilor de a studia limba în localitatile compact locuite de minoritati.

148. Comitetul Consultativ regreta ca, Guvernul Moldovei, conform informatiei mai multor interlocutori, nu are o strategie complexa si planul de masuri cu privire la integrarea lingvistica a persoanelor aparținînd minoritatilor nationale, care nu poseda suficient limba de stat. O mare parte a activitatilor referitoare la instruirea lingvistica nu este efectuata de Autoritatile

²⁹ Vezi, ca exemplu proiectul lingvistic privind studierea limbii de stat pentru functionarii publici, realizat în anii 2006-2007 ce catre Institutul Dezvoltarii Initiativelor Sociale (IDIS Viitorul) si Asociatia Nationala a Profesorilor Europeni din Moldova (ANTEM), în colaborare cu autoritatile publice locale cu sustinerea Înaltului Comisar OSCE pentru problemele minoritatilor nationale, participantii caruia au fost 500 de persoane.

Moldovenesti, ci de catre organizatiile nonguvernamentale cu sustinerea limitata a sponsorilor internationali.

149. Posibilitatile limitate pentru studierea limbii de stat în cadrul învatamîntului superior sînt o bariera pentru studentii care apartin minoritatilor nationale, care au absolvit scoli cu predarea în limba rusa. Pe lînga acestea, Comitetul Consultativ mentioneaza ca, conform noului Cod al învatamîntului studiile în institutiile de stat, la asa facultati ca: medicina, dreptul, securitatea de stat, de asemenea în institutiile militare de învatamînt va fi efectuata doar în limba de stat. Din cauza barierelor lingvistice studentii aparținînd minoritatilor nationale pot ajunge într-o situatie nefavorabila în accesul la domeniile specializate ale învatamîntului si ca rezultat în accesul la activitatea în serviciul public, dar si în organele publice centrale si locale.

Recomandari

150. Comitetul Consultativ cheama Autoritatile Moldovenesti sa întreprinda masuri pentru a spori accesibilitatea si perfectionarea calitatii predarii limbii de stat, inclusiv si în cadrul sistemului de educatie existent. Comitetul recomanda autoritatilor, sa se consulte cu reprezentantii minoritatilor nationale si sa elaboreze un plan de masuri complex pe termen lung pentru integrarea persoanelor aparținînd minoritatilor nationale. Mai mult ca atît, este important ca paralel cu masurile întru promovarea studierii limbii de stat, sa fie întreprinse masuri întru protectia si dezvoltarea limbilor si culturii minoritatilor nationale, ce este prevazut în principiile stipulate în Conventia-cadru.

151. Trebuie întreprinse masuri suplimentare speciale pentru simplificarea accesului persoanelor aparținînd minoritatilor nationale la învatamîntul superior, prin urmare si pentru angajarea în anumite domenii al seviceiului public.

Articolul 15 al Conventiei-cadru

Participare în viata social-economica

Recomandarile celor doua cicluri precedente ale monitorizarii

152. În cadrul ciclurilor anterioare ale monitorizarii, Comitetul Consultativ a chemat Autoritatile Moldovei sa ia masuri pentru rezolvarea problemelor izolarii sociale si marginalizarii romilor în viata social-economica si activitatile publice. Pe lînga acestea, Comitetul a regretat ca, implementarea programului pentru îmbunatatirea situatiei romilor, adoptata de Guvern în anul 2001, nu a adus rezultate considerabile.

Situatia curenta

153. Comitetul Consultativ mentioneaza ca, situatia social-economica a persoanelor aparținînd minoritatilor nationale, într-o mare masura nu difera de situatia altor locuitori din Moldova. Totusi, multi din ei traiesc în afara capitalei, uneori în localitati economic îndepartate sau zonele de la hotar, ce limiteaza participarea lor în viata social-economica.

154. Comitetul Consultativ a apreciat pozitiv adoptarea în decembrie 2006 a Planului de Actiuni pentru sustinerea tiganilor/romilor pe anii 2007- 2010, care include urmatoarele domenii: educatia, cultura, ocrotirea sanatatii, protectia sociala, angajarea în cîmpul muncii si ordinea publica. Cu toate acestea, informatia adusa la cunostinta Comitetului, demonstreaza un sir de probleme în procesul implementarii Planului de actiuni si în adoptarea planurilor de resort, asa ca: insuficienta de coordonare a implementarii planurilor, lipsa unui mecanism efectiv de

monitorizare si evaluare a rezultatelor obtinute. Majoritatea interlocutorilor Comitetului Consultativ au accentuat ca, principala problema este lipsa finantarii speciale din buget la nivel locale si central pentru implementarea Planului dat. Reprezentantii romilor, de asemenea au informat Comitetul Consultativ ca, romii sînt implicati insuficient în realizarea si monitorizarea Planului de actiuni. Si, în pofida masurilor realizate si a unor rezultate obtinute, influenta implementarii Planului ramîne limitata. Pe lînga acestea este necesar de a efectua planificarea pentru anul 2010.

155. Comitetul Consultativ înțelege ca, conditiile de viata a romilor difera în dependenta de raionul unde ei locuiesc. Unele familii traiesc în conditii foarte bune, preponderent în orasele Soroca si Otaci, altii continua sa traiasca într-o totala saracie si sînt supusi izolarii de societate, mai ales în localitatile rurale.³⁰ Comitetul Consultativ ia în considerare masurile ce se adopta referitor la angajarea în cîmpul muncii si protectia sociale a romilor în cadrul Planului de actiuni pentru sustinerea tiganilor/romilor pe anii 2007- 2010, cu toate acestea, Comitetul Consultativ este îngrijorat ca, participarea romilor în viata social-economica ramîne limitata.³¹ Cum se mentioneaza în continuare (*vezi paragraful 170*), numai pentru romi este limitat accesul la angajarea în organele de stat. Conform informatiei din mai multe surse propuse în atentia Comitetului, tiganii apartin celor mai vulnerabile grupuri de populatie ale Moldovei si mai cu seama pot resimti asupra sa urmarile crizei economice actuale.³²

156. Majoritatea reprezentantilor minoritatii rome locuiesc în conditii, ce nu corespund normelor si nu au acces la sistemul de ocrotire a santatii. Însa, Comitetul Consultativ înțelege ca, conditiile vietii reprezentantilor etniei majoritare în localitatile rurale pot fi grele, dar totodata Comitetul este deosebit de îngrijorat ca, multe sate rome se refera la categoria „satelor fara viitor”. Lipsa investitiilor în infrastructura agraveaza izolarea lor si nivelul de saracie.

Recomandari

157. Autoritatilor se recomanda sa asigure alocarea suficienta a mijloacelor financiare pentru dezvoltarea economica a regiunilor compact populate de minoritatile nationale. Ultimele trebuie sa fie implicate activ în programele pentru îmbunatatirea situatiei economice a regiunilor unde ele locuiesc.

158. Comitetul Consultativ cheama Autoritatile Moldovenesti sa întreprinda masuri mai active cu scopul de a spori eficienta Planului de actiuni pentru sustinerea tiganilor/romilor si îmbunatatirii situatiei tiganilor. Reprezentantii romilor trebuie sa participe nemijlocit la implementarea si monitorizarea acestui Plan.³³

159. Printre altele, este necesar de a întreprinde masuri pentru încadrarea satelor rome sarace si izolate în domeniul politicii de stat investitionale si dezvoltarii infrastructurii.

Participarea în organele electiv

Recomandarile celor doua cicluri precedente ale monitorizarii

³⁰ Vezi PNUD Raport cu privire la situatia tiganilor din Moldova (2007). Conform acestui Raport fiecare al doilea rom traieste sarac, iar 6 din 10 romi traiesc într-o saracie totala.

³¹ Niveului somajului printre tigani este cu 50% mai mare ca al populatiei majoritare.

³² 61% de romi locuiesc cu mai putin de 2 dolari SUA pe zi (limita sararii mondiale), iar transferurile banesti ce l acei muncesc peste hotare ramîn sursele principale de venit a familiilor acestora.

³³ Vezi Comitetul Consultativ pentru Convenetia-cadru pentru protectia minoritatilor nationale: Comentariu tematic nr. II referitor la participarea eficienta a minoritatilor nationale în viata culturala, sociala si economica, dar si în viata publica (2008).

160. În cadrul ciclurilor anterioare ale monitorizării, Comitetul Consultativ a notat, ca persoanele aparținând minorităților naționale au fost reprezentate destul de bine în organele electivă centrale și locale. Înșă, Comitetul cheama autoritățile să revadă dispozițiile Legii cu privire la partidele politice, care împiedică participarea minorităților naționale în aceste organe.

Situația curentă

161. Comitetul Consultativ menționează că, persoanele aparținând minorităților naționale, sînt reprezentate în Parlament, cît și după alegerile din 5 aprilie 2009 în rezultatul includerii lor în listele unor partide. Minoritățile naționale, de asemenea sînt reprezentate și în organele electivă la nivel local, îndeosebi în localitățile compact populate de ei. Înșă, Comitetul Consultativ consideră că, reprezentarea actuală a minorităților în organele electivă nu asigură participarea lor eficientă în viața politică a țării și în procesul decizional. (*Vezi, de asemenea comentariile la Art.7*)

162. Comitetul Consultativ remarcă micșorarea pragului electoral de la 6% pînă la 5%, ceea ce parțial corespunde recomandărilor expuse în nenumărate rînduri la nivel de stat și internațional. Comitetul reamintește că, efectuarea unor astfel de schimbări este necesară cu mult timp înainte alegerilor.³⁴

163. Comitetul Consultativ este îngrijorat că, românii sînt rar reprezentați în organele electivă la nivel central și local. Aceasta se referă și la reprezentanții minorităților puțin numeroase, așa ca italienii, tătarii și alții.

164. Comitetul Consultativ accentuează Articolul 13, paragraful 2 al Codului Electoral al Moldovei din 10 aprilie 2008, care interzice cetățenilor Moldovei care au cetățenie dublă, să devină membri ai Parlamentului.³⁵

Recomandări

165. Comitetul Consultativ cheama Autoritățile Moldovenesti să întreprindă măsuri pentru sporirea reprezentanței minorităților naționale în organele electivă, în deosebi pentru eliminarea barierelor excesive, printre care și cele prevăzute de Lege, în scopul asigurării efective a participării minorităților naționale în viața publică.

166. Trebuie să fie întreprinse măsuri pentru sporirea reprezentanței romilor la toate nivelurile. Atenție deosebită trebuie acordată minorităților puțin numeroase.

167. Comitetul Consultativ cheama autoritățile să revadă Articolul 13, paragraful 2 al Codului Electoral din Moldova privind constatările Comisiei din Venetia și OSCE/Biroul Instituțiilor Democratice și Drepturilor Omului.³⁶

Participarea în organele executive și judiciare și serviciile publice

Recomandările celor două cicluri precedente ale monitorizării

³⁴ Vezi Asambléa Parlamentară al Consiliului Europei „Nota informativă privind funcționarea instituțiilor democratice în Moldova: comentarii la Rezoluția 1666(2009) cu privire la funcționarea instituțiilor democratice în Moldova”. Vezi, de asemenea OSCE/Biroul Instituțiilor Democratice și Drepturilor Omului: „Cauză privind implicarea minorităților naționale în procesul electoral” 2001.

³⁵ Vezi Curtea Europeană pentru Drepturile Omului, cazul Tanase și Chirtoacă contra Moldovei, cererea nr 7/08. Sentința Curtii din 18 noiembrie 2008. sentința nu este definitivă (Art. 44, paragraful 2 al Convenției).

³⁶ Vezi Concluzia comună a Comisiei din Venetia și OSCE/Biroul Instituțiilor Democratice și Drepturilor Omului referitoare la Codul Electoral al Moldovei, din 10 aprilie 2008.

168. În cadrul ciclurilor anterioare ale monitorizării, Comitetul Consultativ a menționat că, reprezentarea minorităților naționale în administrația publică este neînsemnată, mai ales la nivelul superior.

Situatia curenta

169. Comitetul Consultativ este îngrijorat că, nivelul participării persoanelor aparținând minorităților naționale, în toate sferele administrației publice și în serviciile publice, rămâne a fi redusă. Însă, conform Legii cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale, reprezentanța minorităților naționale în organele executive, judiciare la toate nivelurile, de asemenea în armată și organele de drept trebuie să fie „aproximativ proporțională”.³⁷ Cunoașterea insuficientă a limbii de stat deseori devine o barieră pentru persoanele aparținând minorităților naționale la serviciul public (vezi, de asemenea comentariile Art.14) sau pentru păstrarea locului de muncă în serviciul public. Însă, aceasta parțial explică un astfel de nivel scăzut al ocupării persoanelor aparținând minorităților naționale în acest domeniu.

170. Realmente, reprezentanții minorităților naționale nu sînt implicați în organele executive de nivel superior, inclusiv în Guvern, ei sînt reprezentați nu în organele de drept, sistemul judiciar și serviciile publice. Aceasta problema o abordează reprezentanții tuturor minorităților naționale, ca grupuri numeroase, spre exemplu, ucrainenii și gagauzii, așa și românii, nivelul reprezentanței cărora în serviciile publice este limitată și nu este supusă monitorizării. Comitetul Consultativ este de părere că, sporirea participării romilor în domeniul protecției sănătății, angajării în câmpul muncii și protecției sociale va contribui la combaterea discriminării țigănilor și va simplifica accesul reprezentanților populației romă la aceste domenii.

Recomandari

171. Comitetul Consultativ cheamă autoritățile să întreprindă măsuri pentru extinderea participării persoanelor aparținând minorităților naționale în administrația publică, angajarea lor în serviciu public, precum și monitorizarea acestei situații. Sînt necesare măsuri adăugătoare privind extinderea și păstrarea angajării în câmpul muncii a persoanelor aparținând minorităților naționale, dar și organizarea programelor instructive și a cursurilor de recalificare.

172. Este necesar de a întreprinde măsuri speciale pentru instruirea limbii de stat, și anume a funcționarilor publici.

Consultările cu minoritățile naționale

Recomandarile celor două cicluri precedente ale monitorizării

173. În cadrul ciclurilor anterioare ale monitorizării, Comitetul Consultativ a apreciat pozitiv existența mecanismului de consultatii, care permite minorităților naționale să participe în procesul de luare a deciziilor. Totuși, Comitetul a recomandat autorităților să dezvolte dialogul direct cu organizațiile care reprezintă minoritățile naționale.

Situatia curenta

174. Comitetul Consultativ menționează că 93 de organizații ale minorităților naționale fac parte din componenta Consiliului Coordonator al organizațiilor etnoculturale, care funcționează

³⁷ Vezi Art. 24 al Legii cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și la statutul juridic al organizațiilor lor din 2001.

pe lângă Biroul Relații Interetnice. Comitetul Consultativ este satisfăcut ca, în Consiliu sînt pe larg reprezentate organizațiile, printre care și acele organizații care reprezintă imigranții. (*Vezi, de asemenea comentariile la Art. 3*)

175. Comitetul Consultativ își exprimă regretul în legătură cu faptul că, după comunicările diferiților reprezentanți ai minorităților naționale, Consiliul Coordonator nu mai este apreciat ca un intermediar important în procesul luării deciziilor de stat. Dialogul cu Guvernul se efectuează doar prin intermediul Biroului Relații Interetnice, ca urmare Consiliul Coordonator se ocupă doar de problemele culturale, deși mulți dintre membrii Consiliului Coordonator și-au exprimat dorința să colaboreze mai strîns cu Guvernul. Comitetul Consultativ este îngrijorat că, această lipsă de persoane aparținînd minorităților naționale de posibilitatea de a participa în procesul decizional. Mai mult ca atît, organizațiile neacreditate pe lângă Biroul Relații Interetnice, sînt limitate în contacte cu autoritățile.

Recomandări

176. Comitetul Consultativ recomandă Autorităților Moldovenești să întreprindă măsuri pentru activitatea eficientă a Consiliului Coordonator al organizațiilor etnoculturale în calitate de organ consultativ și pentru participarea efectivă a persoanelor aparținînd minorităților naționale în procesul decizional. Comitetul de asemenea invită ministerele și alte instituții publice să susțină legături directe cu reprezentanții minorităților naționale, inclusiv și cu acei ce nu fac parte din componenta Consiliului Coordonator al organizațiilor etnoculturale.

Participarea gagauzilor la viața publică

Situația curentă

177. Reprezentanții comunității gagauze au informat Comitetul Consultativ despre insuficiența posibilităților pentru angajare în câmpul muncii și lipsa investițiilor pentru Gagauzia. Deși, autorităților gagauze li s-au acordat atribuții conform Legii privind statutul juridic special al Gagauziei,³⁸ aceștia afirmă că nu dispun de surse necesare și nu sînt capabili să dezvolte infrastructura și activitatea economică pe viitor. Ca rezultat s-a intensificat emigrarea populației gagauze, mai ales a specialiștilor cu studii superioare, precum medici și pedagogi. S-a redus populația multor sate gagauze.

178. Comitetul Consultativ este îngrijorat că, gagauzii nu sînt reprezentați în Parlamentul Republicii Moldova, deși minoritatea gagauză are reprezentanți în organele electivă ale Gagauziei avînd în vedere statutul ei juridic special. În informația prezentată în atenția Comitetului Consultativ este indicat că, funcționarea autonomiei este împiedicată de un sir de dezacorduri în repartizarea împuternicirilor între Guvernul central și autoritățile Gagauziei care, uneori duc la relații de conflict.

Recomandări

179. Autoritățile trebuie să asigure alocarea volumului suficient de surse financiare pentru dezvoltarea economică a Gagauziei.

180. Este necesar de întreprins măsuri pentru îmbunătățirea reprezentanței minorității gagauze la nivel central. Comitetul Consultativ cheamă autoritățile să stabilească un dialog în scopul

³⁸ Conform Legii privind statutul juridic special al Gagauziei (Gagauz-Yeri) din 1994 împuternicirile privind bugetul local sînt delegate autorităților autonomiei.

definirii mai exacte a atributiilor Unitatii Teritoriale Autonome Gagauzia si asigurarea eficienta a functionarii autonomiei.

Articolul 18 al Conventiei-cadru

Colaborarea bilaterala

Recomandarile celor doua cicluri precedente ale monitorizarii

181. Comitetului Consultativ, în cadrul celor doua cicluri de monitorizare precedente a chemat autoritatile moldovenesti sa asigure realizarea eficienta a diverselor acorduri si conventii bilaterale în domeniul protectiei drepturilor minoritatilor nationale, semnate de Moldova.

Situatia curenta

182. Comitetul Consultativ mentioneaza cu satisfacere schimbul larg si colaborarea transfrontaliera intensa cu Ucraina, ce corespunde intereselor reprezentantilor minoritatii ucrainene. Mai mult ca atât, Comitetul saluta semnarea programelor de colaborare interregionala în domeniul protectiei drepturilor minoritatilor nationale între reg. Odesa, Ucraina si sudul Moldovei; între reg. Cernauti si nordul Moldovei. Comitetul asteapta ca Acordul între Ucraina si Republica Moldova privind colaborarea în domeniul drepturilor minoritatilor nationale, elaborat în 2008 va fi ratificat de Parlamentul Moldovei.

183. Comitetul Consultativ saluta semnarea acordurilor în sfera învatamântului între Moldova, Ucraina si Bulgaria respectiv. Aceste programe prevad schimbul de studenti din rândul persoanelor aparținând minoritatilor nationale, între tarile corespunzatoare. Realizarea unor asemenea schimburi corespunde pastrarii si promovarii limbilor si patrimoniului cultural. Comitetul Consultativ sustine importanta semnarii programelor nationale interdepartamentale de colaborare între Biroul Relatii Interetnie si organele omoloage din Bulgaria (Agentia „Bulgarii peste hotare”), Letonia, Lituania, Estonia.

Recomandari

184. Comitetul Consultativ cheama autoritatile moldovenesti sa continue politica întru dezvoltarea colaborarii în domeniul protectiei minoritatilor nationale cu tarile vecine. În special, Comitetul asteapta intrarea în vigoare a noului Acord cu Ucraina.

III. CONCLUZII FINALE

185. Comitetul Consultativ considera ca, aceste concluzii finale pot deveni o baza pentru concluziile si recomandările referitor la Moldova, care vor fi adoptate de Comitetul de Ministri.

Schimbarile pozitive dupa doua cicluri de monitorizare

186. Moldova a manifestat o abordare eficienta pentru realizarea monitorizarii si a întreprins un sir de masuri pentru raspândirea rezultatelor ciclurilor precedente de monitorizare, în special traducerea lor în diferite limbi minoritare. Autoritățile, de asemenea au aplicat în practica abordarea complexa în comunicarea cu reprezentantii minoritatilor nationale.

187. În domeniul protectiei de discriminare au fost întreprinse masuri pozitive în scopul perfectionarii legislatiei pentru combaterea discriminarii. Comitetul Consultativ asteapta adoptarea complexa prioritara a legii antidiscriminatorii. O activitate impunatoare a fost realizata de Avocatii Parlamentari în domeniul prevenirii si monitorizarii manifestarilor de discriminare.

188. Autoritățile au continuat sa sustina activitatea întru pastrarea si dezvoltarea patrimoniului cultural al minoritatilor nationale. Televiziunea publica si radioul au continuat difuzarea emisiunilor în limbile minoritare, însa volumul, calitatea si timpul difuzarii televizate ramân a fi nesatisfacatoare.

189. Pentru credinciosii musulmanii a fost oferit un teritoriu special pentru înmormântari la cimitirul chisinauian.

190. S-au extins posibilitatile pentru studierea limbilor minoritare. S-a acordat atentie aparte editarii manualelor pentru studierea limbilor minoritare. Au fost luate masuri pentru extinderea aplicarii modelului de „scoli experimentale”, unde studiile au loc în limbile minoritare. În programul scolar au fost incluse obiecte noi în scopul promovarii tolerantei si stimei reciproce în societate. În unele orase au fost întreprinse masuri pentru largirea integrarii în scoli a copiilor romi si atragerea lor în educatie în general.

191. Autoritățile au semnat un sir de acorduri în scopul dezvoltarii colaborarii transfrontaliere în domeniul protectiei minoritatilor nationale, inclusiv si la nivel regional.

Probleme nesolutionate dupa doua cicluri de monitorizare

192. Rezultatele recensamântului populatiei din 2004, referitor la originea etnica si apartenenta lingvistica nu sînt complet veridice. Mai mult ca atît, informatia privind situatia social-economica si nivelul de educatie al persoanelor aparținînd minoritatilor nationale ramîne a fi limitat. Lipseste o colectare sistematica a cazurilor de discriminare.

193. Chiar daca, pentru societatea moldoveneasca sînt caracteristice relatiile pasnice între reprezentantii diferitor grupe, totusi alarmante ramîn a fi neînțelegerile lingvistice, care uneori sînt utilizate în scopul dezbinarii societatii. Persoanele ce apartin unor grupe, precum imigrantii neeuropeni si romii deseori se confrunta cu intoleranta, care este dezlantuita de mass-media, cu ofense si actiuni discriminatorii. De asemenea, parvin multe comunicari privind comportamentul indecent si agresiv al politiei fata de aceste grupe.

194. În ultimii ani s-a micșorat sustinerea oferita Biroului Relatii Interetnice si altor institutii legate de problemele minoritatilor nationale. Referitor la sistemul de acordare a sustinerii pentru pastrarea si dezvoltarea patrimoniului cultural al minoritatilor nationale, reprezentantii acestora

si-au exprimat regretul în legatura cu insuficienta transparentei si participarii în aceasta sistema a organizatiilor si reprezentantilor minoritatilor nationale. Minoritatile putin numeroase se plîng de insuficienta sustinerii pentru pastrarea culturii si limbilor lor.

195. Adoptarea Legii noi privind cultele religioase în 2008 nu a contribuit la solutionarea problemelor pentru organizatiile musulmane privind recunoasterea islamismului ca religie în Moldova. Aceasta împiedica realizarea eficienta a drepturilor lor la exprimarea apartenentei sale religioase si crearea institutiilor, organizatiilor si asociatiilor religioase.

196. Predarea limbi de stat pentru persoanele aparținînd minoritatilor nationale ramîne a fi nesatisfacatoare, chiar daca au fost realizate diverse programe. Acest lucru poate limita posibilitatile pentru participarea lor eficienta în activitatile publice si viata social-economica. În afara de aceasta, dezvoltarea de mai departe a sistemului de studiere si instruire în limbile minoritare devine dificila din cauza insuficientei de surse, si anume a manualelor si lipsei de cadre pregatite adecvat.

197. Chiar daca au fost adoptate planuri speciale de actiuni pentru îmbunatatirea situatiei populatiei rome si realizate unele activitati la nivel local, multi romi continua sa traiasca în sate izolate, în conditii extrem de vulnerabile si sînt integrati foarte slab în procesul educativ. Participarea lor în activitatile publice ramîne a fi limitata. Ei deseori se confrunta cu discriminarea si comportamentul ostil în societate. Implementarea Planului de actiuni pentru sustinerea romilor pentru anii 2007-2010 nu a adus la o îmbunatatire a situatiei, în special în legatura cu alocarea insuficienta a volumului de surse.

198. Participarea persoanelor aparținînd minoritatilor nationale în administratia publica este mult mai limitata, decît în organele electiv. Participarea romilor si persoanelor aparținînd minoritatilor nationale putin numeroase în administratia publica ramîne foarte joasa.

199. Reprezentantii minoritatilor își exprima regretul asupra faptului ca, organele ce adopta hotarîri nu folosesc în masura deplina posibilitatile Consiliului Coordonator al organizatiilor etnoculturale în calitate de organ consultativ privind problemele minoritatilor nationale.

200. Functionarea autonomiei gagauze se complica de dezacordurile în repartizarea atributiilor între Guvernul central si organele de conducere a Gagauziei.

Recomandari

201. Aduagator la masurile ce reies din recomandarile Capitolelor I si II, Comitetul Consultativ cheama autoritatile sa întreprinda urmatoarele masuri pentru îmbunatatirea implementarii Conventiei-cadru:

Probleme ce necesita solutionari imediate³⁹

- **adoptarea în mod prioritar a legislatiei complexe antidiscriminatorii; realizarea monitorizarii regulate a manifestarilor de discriminare, ostilitate rasiala si actiuni antisemite;**
- **întreprinderea masurilor mai eficiente pentru combaterea tuturor formelor de manifestare a intolerantei, inclusiv în mass-media si viata politica, promovarea stimei reciproce si înțelegerii; asigurarea cercetarilor efective si aplicarea sanctiunilor referitor la toate cazurile de comportament indecent al politiei;**

³⁹ Recomandarile sînt expuse în conformitate cu ordinea articolelor Conventiei-cadru.

- **luarea deciziilor mai eficiente întru asigurarea rezultatelor implementării Planului de acțiuni pentru susținerea romilor, și anume obținerea unei ameliorări importante și de durată a situației romilor în toate sferile, inclusiv prin intermediul alocării surselor necesare pentru realizarea lor; întreprinderea măsurilor pentru extinderea reprezentanței romilor la toate nivelurile.**

Recomandări ulterioare⁴⁰

- Asigurarea organizării următorului recensământ al populației în corespundere deplină cu recomandările internaționale, mai ales în sfera colectării datelor privind originea etnică și apartenența lingvistică.
- Oferirea susținerii corespunzătoare Biroului Relații Interetnice în realizarea activității sale în calitate de executor principal al politicii de stat în domeniul minorităților naționale și relațiilor interetnice.
- Asigurarea transparenței și participării organizațiilor minorităților naționale în oferirea susținerii în activitatea lor, acordarea atenției cuvenite necesităților tuturor minorităților naționale, inclusiv grupelor puțin numeroase în sfera păstrării și dezvoltării culturii și limbii lor.
- Asigurarea dreptului la libertatea confesională credincioșilor musulmani și persoanelor aparținând altor religii și crearea instituțiilor, organizațiilor și comunităților religioase.
- Depunerea eforturilor pentru dezvoltarea sistemului de educație polilingvistic, inclusiv instruirea în limbile minoritare. Întreprinderea oricăror măsuri pentru îmbunătățirea reală a accesibilității și calității studierii limbii de stat.
- Întreprinderea măsurilor eficiente ulterioare pentru ridicarea nivelului participării în administrația publică și funcțiile publice pentru persoanele aparținând minorităților naționale, inclusiv grupele puțin numeroase.
- Asigurarea funcționării eficiente a Consiliului Coordonator al organizațiilor etnoculturale în calitate de mecanism consultativ și posibilitatea participării reprezentanților minorităților naționale în procesul de luare a deciziilor.
- Continuarea dialogului în scopul definirii mai exacte a atribuțiilor autorităților gagauze pentru asigurarea unei funcționări mai eficiente a Unității Teritoriale Autonome Gagauzia.

⁴⁰ Recomandările sînt expuse în conformitate cu ordinea articolelor Convenției-cadru.

Rezolutia CM/ResCMN (2010)6
privind implementarea prevederilor Conventiei-cadru
pentru protectia minoritatilor nationale de catre Moldova

(Adoptata de catre Comitetul de Ministri la 5 mai 2010 în cadrul celei de-a 1084-a reuniuni a Ministrilor-reprezentanti)

Comitetul de Ministri, în conformitate cu articolele 24-26 ale Conventiei-cadru pentru protectia minoritatilor nationale (în continuare „Conventia-cadru”);

Tinând cont de Rezolutia (97) 10 din 17 septembrie 1997 privind aplicarea regulilor de monitorizare a angajamentelor potrivit articolelor 24-26 ale Conventiei-cadru, adoptate de catre Comitetul de Ministri;

Luând în considerare regulile de votare, adoptate în contextul Rezolutiei (97) 10;

Tinând cont de instrumentul de ratificare prezentat de catre Moldova la 20 noiembrie 1996;

Reamintind ca Guvernul Moldovei a prezentat raportul sau de stat cu privire la ciclul trei de monitorizare a implementarii Conventiei-cadru la 24 februarie 2009;

Examinând Opinia a III-a a Comitetului Consultativ asupra Moldovei, adoptata la 26 iunie 2009, precum si comentariile în forma scrisa ale Guvernului Moldovei, primite la 11 decembrie 2009;

De asemenea, luând în considerare comentariile altor guverne,

1. Adopta urmatoarele concluzii în privinta Moldovei:

a) Evolutii pozitive

Moldova a manifestat o abordare activa în realizarea monitorizarii si a întreprins un sir de masuri eficiente pentru raspândirea rezultatelor ciclurilor precedente de monitorizare, în special traducerea lor în diferite limbi minoritare. Autoritatile, de asemenea, au aplicat în practica abordarea complexa în relatiile cu reprezentantii minoritatilor nationale.

În domeniul protectiei de discriminare au fost întreprinse masuri pozitive în scopul perfectionarii legislatiei pentru combaterea discriminarii. Se asteapta adoptarea prioritara a legii complexe antidiscriminatorii. O activitate impunatoare a fost realizata de Avocatii Parlamentari în domeniul prevenirii si monitorizarii manifestarilor de discriminare.

Autoritatile au continuat sa sustina activitatea întru pastrarea si dezvoltarea patrimoniului cultural al minoritatilor nationale. Televiziunea si radioul public au continuat difuzarea emisiunilor în limbile minoritare, însa volumul, calitatea si timpul difuzarii televizate sînt nesatisfacatoare.

Pentru credinciosii musulmanii a fost oferit un teritoriu special pentru înmormântari la cimitirul din Chisinau.

S-au extins posibilitatile pentru studierea limbilor minoritare. S-a acordat atentie aparte editarii manualelor pentru studierea limbilor minoritare. Au fost luate masuri pentru extinderea aplicarii modelului de „scoli experimentale”, unde studiile au loc în limbile minoritare. În programul

scolar au fost incluse obiecte noi în scopul promovării toleranței și stimei reciproce în societate. În unele ore au fost întreprinse măsuri pentru largirea procesului școlarizării copiilor romi și atragerea lor în educație în general.

Autoritățile au semnat un sir de acorduri în scopul dezvoltării colaborării transfrontaliere în domeniul protecției minorităților naționale, inclusiv și la nivel regional.

b) Probleme nerezolvate

Rezultatele recensământului populației din 2004 referitor la originea etnică și apartenența lingvistică nu sînt complet veridice. Mai mult ca atît, informația privind situația social-economică și nivelul de educație al persoanelor aparținînd minorităților naționale rămîne a fi limitat. De asemenea, lipsește o colectare sistematică a cazurilor de discriminare.

Chiar dacă, pentru societatea moldovenească sînt caracteristice relațiile pasnice între reprezentanții diferitor grupe, totuși alarmante rămîn a fi neînțelegerile lingvistice, care uneori sînt utilizate în scopul dezbinării societății. Persoanele ce aparțin unor grupe, precum imigranții neeuropeni și romii deseori se confruntă cu intoleranță, care cîteodată este dezlantuită de mass-media, cu ofense și acțiuni discriminatorii. De asemenea, parvin multe comunicări privind comportamentul indecent și agresiv al poliției față de aceste grupe.

În ultimii ani s-a micșorat susținerea oferită Biroului Relații Interetnice și altor instituții legate de problemele minorităților naționale. Referitor la sistemul de acordare a susținerii pentru păstrarea și dezvoltarea patrimoniului cultural al minorităților naționale, reprezentanții acestora și-au exprimat regretul în legătură cu insuficiența transparenței și participării în această sistemă a organizațiilor și reprezentanților minorităților naționale. Minoritățile puțin numeroase ar dori să primească o susținere mai mare pentru păstrarea culturii și limbii lor.

Adoptarea Legii noi privind cultele religioase în 2008 nu a contribuit la soluționarea problemelor pentru organizațiile musulmane privind recunoașterea islamismului ca religie în Moldova. Aceasta împiedică realizarea eficientă a drepturilor lor la exprimarea apartenenței sale religioase și crearea instituțiilor, organizațiilor și asociațiilor religioase.

Predarea limbii de stat pentru persoanele aparținînd minorităților naționale rămîne a fi nesatisfăcătoare, chiar dacă au fost realizate diverse programe. Acest lucru poate limita posibilitățile pentru participarea lor eficientă în activitățile publice și viața social-economică. În afara de aceasta, dezvoltarea de mai departe a sistemului de studiere și instruire în limbile minoritare devine dificilă din cauza insuficienței de surse, și anume a manualelor și lipsei de cadre bine pregătite.

Chiar dacă au fost adoptate planuri speciale de acțiuni pentru îmbunătățirea situației populației romi și realizate unele activități la nivel local, mulți romi continuă să locuiască în sate izolate în condiții extrem de vulnerabile și sînt integrați foarte slab în procesul educativ. Participarea lor în activitățile publice rămîne a fi limitată. Ei deseori se confruntă cu discriminarea și comportamentul ostil în societate. Implementarea Planului de acțiuni pentru susținerea romilor pentru anii 2007-2010 nu a adus la o îmbunătățire a situației, în special în legătură cu alocarea insuficientă a volumului de surse. Alocarea mai multor surse ar contribui la implementarea mai eficientă a Planului de acțiuni pentru susținerea romilor pentru anii 2007-2010.

Participarea persoanelor aparținând minoritatilor naționale în administrația publică este mult mai limitată, decât în organele electivă. Participarea romilor și persoanelor aparținând minoritatilor naționale puțin numeroase în administrația publică rămâne limitată.

Reprezentanții minoritatilor își exprimă regretul asupra faptului, că organele care iau deciziile nu folosesc în măsura deplină posibilitățile Consiliului Coordonator al organizațiilor etnoculturale în calitate de organ consultativ privind problemele minoritatilor naționale.

Funcționarea autonomiei găgăuze se complică de dezacordurile în repartizarea atribuțiilor între Guvernul central și organele de conducere a Gagăuziei.

2. Adopta următoarele recomandări în privința Moldovei:

Adițional la măsurile care urmează a fi întreprinse pentru implementarea recomandărilor detaliate din compartimentele I și II ale Opiniei Comitetului Consultativ, autoritățile trebuie să interpreteze următoarele măsuri în vederea îmbunătățirii în continuare a procesului de implementare a Convenției-cadru:

Probleme, care necesită soluționări imediate

- adoptarea în mod prioritar a legislației complexe antidiscriminatorii; realizarea monitorizării regulate a manifestărilor de discriminare, ostilitate rasială și acțiuni antisemite;
- întreprinderea măsurilor mai eficiente pentru combaterea tuturor formelor de manifestare a intoleranței, inclusiv în mass-media și viața politică, promovarea stimei reciproce și înțelegerii; asigurarea examinării efective și aplicarea sancțiunilor referitor la toate cazurile de comportament indecent al politicii;
- luarea deciziilor mai eficiente întru asigurarea rezultatelor implementării Planului de acțiuni pentru susținerea romilor, și anume obținerea unei ameliorări importante și de durată a situației romilor în toate sferele, inclusiv prin intermediul alocării surselor necesare pentru realizarea lor; întreprinderea măsurilor pentru extinderea reprezentanței romilor la toate nivelurile.

Recomandări ulterioare

- Asigurarea organizării următorului recensământ al populației în corespundere deplină cu recomandările internaționale, mai ales în sfera colectării datelor privind originea etnică și apartenența lingvistică.
- Oferirea susținerii corespunzătoare Biroului Relații Interetnice în realizarea activității sale în calitate de executor principal al politicii de stat în domeniul minoritatilor naționale și relațiilor interetnice.
- Asigurarea transparenței și participării asociațiilor minoritatilor naționale în oferirea susținerii în activitatea lor, acordarea atenției cuvenite necesităților tuturor minoritatilor naționale în domeniul păstrării și dezvoltării culturii și limbii lor.

- Asigurarea dreptului la libertatea confesionala credinciosilor musulmani si persoanelor aparținând altor religii si crearea institutiilor, organizatiilor si comunitatilor religioase.
- Depunerea eforturilor pentru dezvoltarea sistemului de educatie polilingvistic, inclusiv instruirea în limbile minoritare. Întreprinderea oricaror masuri pentru îmbunatatirea reala a accesibilitatii si calitatii studierii limbii de stat.
- Întreprinderea masurilor eficiente ulterioare pentru ridicarea nivelului participarii în administratia publica si functiile publice pentru persoanele aparținând minoritatilor nationale, inclusiv grupele putin numeroase.
- Asigurarea functionarii eficiente a Consiliului Coordonator al organizatiilor etnoculturale în calitate de mecanism consultativ si posibilitatea participarii reprezentantilor minoritatilor nationale în procesul de luare a deciziilor.
- Continuarea dialogului în scopul definirii mai exacte a atributiilor autoritatilor gagauze pentru asigurarea unei functionari mai eficiente a Unitatii Teritoriale Autonome Gagauzia.

3. Invita Guvernul Moldovei, în conformitate cu Rezolutia (97) 10:

- a) sa continue dialogul cu Comitetul Consultativ;
- b) sa informeze cu regularitate Comitetul Consultativ privind masurile întreprinse ca raspuns la concluziile si recomandarile continute în compartimentele 1 si 2.

CUPRINS

Comitetul Consultativ privind Conventia-cadru pentru protectia minoritatilor nationale Opinia III asupra Republicii Moldova.....	3
Rezolutia ResCMN (2010)6 privind implementarea prevederilor Conventiei-cadru pentru protectia minoritatilor nationale de catre Moldova.....	40

Biroul Relatii Interetnice
Adresa: str. A. Mateevici, 109/1
mun. Chisinau, Republica Moldova
MD-2009

Tel.: (373 22) 21 40 80
Tel./Fax. (373 22) 24 15 32
e-mail: brimoldova@bri.gov.md

Editura EPC Primex-Com
mun. Chisinau, str. M. Cibotari, 59/6
Tel./ Fax. 22 72 88